



שולחן SHULCHAN ARUCH ערוך

TRANSLATED & ELUCIDATED

הלכות תערוכות

ב



שולחן SHULCHAN ARUCH ערוך

הלכות תערובות
יורה דעה • צח-קיא
Hilchos Ta'aruvos
Yore De'a • 98-110





Nasi: HaRav Daniel Glatstein Shlit"a
Menahel: Rabbi Yonason Rosenblum
Administrator: Rabbi Shraga Crombie
Editor: Rabbi Eli Nachum Baron
Design: Mendimarantz.com

תָּנָא דְּבִי אֱלִיהוּ:
כָּל הַשּׁוֹנֶה הִלְכוֹת בְּכָל יוֹם -
מִבְּטָח לוֹ שֶׁהוּא בֶּן עוֹלָם הָבָא,
שֶׁנֶּאֱמַר "הִלְיָכוֹת עוֹלָם לוֹ",
אֵל תִּקְרִי 'הִלְיָכוֹת'
אֶלָּא 'הִלְכוֹת'.

347.459.7352 | Chavra.net | info@Chavra.net

© For personal use only. All rights reserved. including the rights to reproduce this book or portions thereof, in and form, without permission, in writing, from Chavra D'hilchisa, LLC.

9 סימן צח

SIMAN 98

30 סימן צט

SIMAN 99

49 סימן ק

SIMAN 100

53 סימן קא

SIMAN 101

62 סימן קב

SIMAN 102

74 סימן קג

SIMAN 103

85 סימן קד

SIMAN 104

93 סימן קה

SIMAN 105

122 סימן קו

SIMAN 106

129 סימן קז

SIMAN 107

137 סימן קח

SIMAN 108

146 סימן קט

SIMAN 109

153 סימן קי

SIMAN 110

The Shulchan Aruch — Known as the "Mechaber" — author

By Rabi Yosef Karo (1488 - 1575)

The Rama — "Hagahos" — Notes

By Rabi Moshe Iserlish (1530 - 1572)

The Taz — Turei Zohov Commentary

By Rabi Dovid Haleivi Segal (1586 - 1667)

The Shach — Sifsei Kohen Commentary

By Rabi Shabsai Kohen (1622 - 1663)

Short summaries of the Shach and Taz

Conclusions of the Shulchan Aruch Horav

שולחן ערוך יורה דעה סימן פו הלכות בשר בחלב

דעת הרמב"ם
שכתב בחלב
דבריו וסוד
בחושה, אך
להלכה מותר
בהנאה

סדרי חסד
מחמם שיש
איסור בשר
בחלב בבשר
שמות בחלב
פירות.

הורדשה וחב"ח
כתבו שיש נפקא
מינה בזה דין
תני ומהו"ל

יש לדחות
הנפקא מינה
דין חתיכה
נפסדת נבילה

יש לדחות גם
הנפקא מינה
לדין חתיכה
הראויה
להחמיר

יש לדחות גם
הנפקא מינה
לדין חתיכה
הראויה
להחמיר

פסקי אורח"ח:
א. וכן דעת רבינו
(באר"ח סימן ת"ט
סעיף י"ג) שמוותר
להחם חמין בפסח
בכלי המיוחד לרבייה
ובכיה שבלוע חמץ,
שרי אינו נזהר מטעם
החמץ הבלוע בו.

פסח חסד
שכתב בחלב
דבריו וסוד
בחושה, אך
להלכה מותר
בהנאה

יש לדחות גם
הנפקא מינה
לדין חתיכה
הראויה
להחמיר

פסקי אורח"ח:
א. וכן דעת רבינו
(באר"ח סימן ת"ט
סעיף י"ג) שמוותר
להחם חמין בפסח
בכלי המיוחד לרבייה
ובכיה שבלוע חמץ,
שרי אינו נזהר מטעם
החמץ הבלוע בו.

(א) שאינו אסור מן התורה מותר בהנאה. רש"ל פרק כל הבשר סימן ק' חולק על זה ועל מה שכתב הרמב"ם והמרדכי, וסבירא ליה מסברא להחמיר בהנאה. ואנו אין לנו אלא דברי הראשונים והאחרונים: (ב) מותרים בבישול ובהנאה. בטור כתוב: "אבל בשר טהורה בחלב טמאה או איפכא ובשר חיה כו' אינו אלא מדרבנן, ומותר בבישול כו'". הקשה בית יוסף דאם מין אחד טמא, הא אסור באכילה מדאורייתא, ולמה להו למיגור עליו איסור בשר בחלב לאכילה. ובדרישה ומורי וחמי ז"ל מתרצים דיש נפקא מינה בגורה זו, דלהו בו דין חתיכה עצמה נעשית נבילה, שסבירא ליה לרבינו אפרים בסי' צ"ב, דלא אמרינן כן אלא בבשר בחלב. ולא דקו רבנן בזה, כבודו במקומם מונח, דהא עיקר הטעם לרבינו אפרים דמחמיר בבשר בחלב הוא מטעם שכל אחד בפני עצמו מותר רק בתערובות אסורים ונעשים גוף אחד, כמו שמביא בית יוסף בשם התוספות בסי' צ"ב. וזה לא שייך כאן במין אחד טמא, דהא בלאו הכי יש בו איסור מן התורה, ואם כן הוי כשאר איסורים. אין לומר דרבנן גזרו בזה לומר חתיכה עצמה נעשית נבילה אטו שאר בשר בחלב דאורייתא, דאם כן, גם בבישול והנאה היה להם לגזור כן, כיון שאיסור אכילה יש בלאו הכי מן התורה, והם החמירו על התערובת, הכי נמי הוה להו להחמיר בזה. ומדברים אלו הוקשה גם מה שכתב עוד מורי וחמי ז"ל דיש נפקא מינה לחתיכה הראויה להתכבד, שנוכר בשלחן ערוך סי' ק"א, דאם נאסרה מחמת שקיבלה טעם בטילה מלבד בבשר בחלב. גם זה ליתיה כלל, דהא דהחמיר שם בבשר בחלב. הוא מטעם שהחתיכה עצמה נעשית נבילה, טמא כו', עכ"ל. לכך תיקן כאן הלשון, ויפה כוון. אלא שהב"ח השיג עליו, ופירש דהטור אתא לאשמועין דמכל מקום

סימן פו

דין באיזו בשר נוהג דין בשר בחלב, והיאך נקרא בשול, וכו' י"א סעיפים.

א. איסורי בשר בחלב מהתורה.

יכתוב בתורה: "לא תבשל גדי בחלב אמו" שלש פעמים. אחד לאיסור בישול, ואחד לאיסור אכילה, ואחד לאיסור הנאה. והוציא אכילה בלשון בישול, לומר א' שאינו אסור מן התורה אלא דרך בישול, אבל מדרבנן אסור בכל ענין.

[הגה] א' כל בשר בחלב (א) שאינו אסור מן התורה, מותר בהנאה.

ב. באילו בהמות נאמר האיסור.

יגיד לאו דוקא, דהוא הדין שור, שה ועז. ולא שנא בחלב אם, ולא שנא בחלב אחרת, אלא שדבר הכתוב בהוות.

ג. איסור בשר בחלב הוא רק בבהמות טהורות | אכילת עוף בחלב אסורה מדרבנן | דגים וחגבים אינם אסורים בחלב | אכילת בשר עם חלב פרוה.

אינו נוהג אלא בבשר בחמה מהורה בחלב בחמה מהורה, אבל בשר מהורה בחלב טמאה, או בשר טמאה בחלב מהורה, מותרים בבישול ובהנאה.

א. סוד. הוציא - ציונים לחומרא

1. ברייתא חולין דף קט"ז: 2. טור ורשב"א בתורת הבית: 3. משנה הגמרא שם דף קי"ג: 4. שם במשנה: א. סוד. אריך כלל ל'.

בבישול ובהנאה עכ"ל. וכתב הבית יוסף שלשון שאינו מכוון הוא, דמה שכתב "אינו אלא מדרבנן" לא מצי קאי אלא לחיה ועוף בחלב טהורה, דאי לבשר טהורה בחלב טמאה או איפכא - וגם לא היה ענין לאסור מדרייהם, אחר שכתב הוא אסור ועומד מן התורה משום בשר טמא או חלב

א) שאינו אסור מן התורה אלא דרך בישול כו'. כלומר: אבל לא על ידי כביש ומליחה, שאינו דרך בישול: (ג) כל בשר בחלב כו' מותר בהנאה. טור ואיסור והיתר הארוך כלל ל' דין ה', וכן דעת המחבר בסעיף ג', דבשר עוף בחלב שאינו אסור באכילה אלא מדרבנן, מותר בהנאה אף מדרבנן. וכן דעת הרא"ה בספר החינוך מצוה קי"ה, וכן דעת הרמב"ם פרק ט' מהלכות מאכלות אסורות דין ד' להריא. וכן ביאר דבריו בפירוש המשנה פרק כל הבשר, וכן פירש הרב המגיד דעתו, וכן הבין מהרש"ל פרק כל הבשר סימן ק' ושאר אחרונים דעת הרמב"ם. ולא כמו שכתב הב"ח דדעת הרמב"ם דבשר עוף בחלב אסור בהנאה מדרבנן כמו שאסור באכילה מדרבנן (ומה שכתב דוחק לוטו דהאי לשבול לאכול הוא כו', כבר השבתי עליו בספרי ע"ש). וכן כתב המרדכי פרק אין מעמידין, והגהת אשר"י פרק בתרא דעבודה זרה מאור וזרע, דעל ידי כביש או על ידי מליחה מותר בהנאה, וכן כתב המחבר לקטן סוף סימן צ"א, והוא מדברי האמור שהביא בבית יוסף שם. ומהרש"ל שם חלק על זה, ואין דבריו מוכרחים: (ג) אבל בשר טהורה בחלב טמאה כו'. לשון הטור: "אבל בשר טהורה בחלב בחמה טמאה, או בשר טמאה בחלב טהורה, ובשר חיה ועוף אפילו בחלב טהורה, אינו אלא מדרבנן ומותר

פסח חסד
שכתב בחלב
דבריו וסוד
בחושה, אך
להלכה מותר
בהנאה

יש לדחות גם
הנפקא מינה
לדין חתיכה
הראויה
להחמיר

פסקי אורח"ח:
א. וכן דעת רבינו
(באר"ח סימן ת"ט
סעיף י"ג) שמוותר
להחם חמין בפסח
בכלי המיוחד לרבייה
ובכיה שבלוע חמץ,
שרי אינו נזהר מטעם
החמץ הבלוע בו.

Text of
Shulchan
Aruch
Translated
into English

Connective
words to aid
with flow — in
a different font

Conclusions
of the Shach
and Taz

Letter with beige
background
indicates a
summary of
Shach, on the side

Letter with dark
background
indicates a
summary of Taz,
on the side

Translations of
Hebrew terms

SIMAN 87

The halachos of which meats are included in the laws of Basar B'chalav¹, and what is considered cooking. Includes 11 se'ifim

Se'if Alef

The prohibition of Basar B'chalav Min Hatorah²

It is written in the Torah: "Do not cook a young goat in the milk of its mother" — three times. Once is to teach us the prohibition against cooking, once for the prohibition against eating, and once for the prohibition against gaining pleasure from a mixture of meat and milk.

■ **Taz:** The Rashal holds that it is forbidden to gain pleasure from Basar B'chalav which is forbidden *miderabonon*, but the halacha is that it is permitted to gain pleasure from it.

■ **Shach:** It is the opinion of most *poskim* that one is permitted to gain pleasure from Basar B'chalav *miderabonon*.

The reason why the *passuk* expressed the prohibition against eating with the language of "cooking," is to say that eating is not prohibited *min hatorah* unless the meat and milk were blended in "the manner of cooking." However, *miderabonon*³, eating meat and milk is prohibited in all instances.

[RAMA'S HAGAH:] With regard to all mixtures of meat and milk which are not prohibited *min hatorah* — we are permitted to gain pleasure from them ■ ■ .

Se'if Beis

Which animals' meat is prohibited with milk?

The halachos of Basar B'chalav do **not specifically** apply to meat of a young goat — the same halacha applies to the meat of a cow,

- 1 Meat and milk together.
- 2 **Literally:** "From the viewpoint of the Torah [its original prohibition.]" **Meaning:** Before our sages added additional stringencies to prevent us from transgressing the Torah's prohibition.
- 3 **Literally:** "From the Rabbis." **Meaning:** The halachos that the rabbis (*rabonon*) added as a "fence" — to ascertain we would not transgress the Torah's laws.

SIMAN 98

The halacha of a forbidden food which mixed with a permitted one, and how it can become nullified. Includes 9 se'ifim

Se'if Alef

The halachos of a forbidden food which gives its taste / Being nullified within sixty times its amount / Do we rely on a non-Jew's tasting?

■ **Taz:** Fats are not the same type of food as meat.

■ **Shach:** Fats are not the same type of food as meat, being that they have a different taste.

■ **Taz:** If the kosher status of food is in doubt, it may be tasted (but not swallowed) by a Jew; and the same is during a fast.

■ **Shach:** A non-professional non-Jew is only believed if they are speaking casually — without intent to notify us.

A forbidden food which mixed with a permitted one — “one type with a food which is not its type;” for example, forbidden fats which mixed with meat ■ ■ : The halacha is that **a non-Jew should taste** the mixture ■ ■ * — **if he says that it**

■ **Taz (Beis):** **1.** The Rashba and Rosh say that we may rely on a non-Jew's casual speaking even when it comes to a mixture with food which is forbidden *min hatorah* — even if they are not professional. Why? **2.** Because we do not need testimony in this case — rather, we only need proof of what the facts in front of us are. **3.** Practically, the Shulchan Aruch rules in *hilchos Bechor* that we do not believe a non-Jew's casual speaking when it comes to *min hatorah* prohibitions.

חלב ובשר אין
טעמם שווה

(א) אסור שנתערב כו' כגון חלב כו'. משמע דהיינו חלב בציר"ה, דהיינו תרבא, וכן משמע בטור. ואם כן, דעת הטור והמחבר דטעם חלב ובשר אינו שווה, וכן משמע מדברי שאר פוסקים. אבל ראב"ן כתב בתשובה בסימן כ' ובסוף עבודה זרה

דחלב ובשר טעמם שווה, וצריך לומר דמיירי בבשר שמן. ועיין בסעיף קטן ו':

(ב) יטעמנו גוי כו' וצריך שלא ידע שסומכין עליו.

בבית יוסף פסק דאגוי דלאו קפילא (פירוש נחתום אומן) סמכין עליה במסיה לפי תומו דוקא, ואקפילא סמכין אפילו אינו מסיח לפי תומו, דלא משקר שלא יפסיד אומנותו. ונתבאר לך דכאן מיירי בגוי שאינו קפילא, ולכן צריך שלא

ידע שסומכין עליו. ומכל מקום קשיא לי, כיון דפסק בסעיף ב' דמין בשאינו מינו אסור מדאורייתא כל שנותן טעם, אם כן איך יהיה גוי נאמן במסיה לפי תומו, והלא ש"ס ערוכה היא בפרק הגזול בתרא (דף ק"ד) דאין גוי מסיח לפי תומו נאמן באיסור תורה אלא בעדות אשה לבד, ופסקוהו בעל הלכות גדולות והרי"ף והרא"ש שם וסמ"ג בסוף הלכות גרושין (סוף עשין נ'). ואף על פי שמדברי הרמב"ם ושאר פוסקים משמע גם כן דסמכין אגוי דלאו קפילא במסיה לפי תומו, מכל מקום אפשר דסברי כרש"י וסייעתו דמין בשאינו מינו מן התורה בטל ברוב. אבל על המחבר קשה. וכן קשה על הרשב"א, שגם הוא פסק דמין בשאינו מינו אסור מן התורה עד ששים, ופסק דגוי דלאו קפילא נאמן במסיה לפי תומו, וכדחובא בבית יוסף. שוב מצאתי בתרומות הדשן סימן ע"ט שהרגיש קצת בזה, וכתב זה לשונו: "דקפילא שאני, דאומנותו בכך ולא מרע חזקתו, והכי איתא בטור יורה דעה דמסקנת הרא"ש דבעינן תרתין, קפילא ומסיה לפי תומו, ולא כרשב"א דסבר דכל חד מהני. ואם תאמר תיקשי להרשב"א אמאי מהני מסיה לפי תומו, ויש לומר דסבר כרש"י כו'", עד כאן לשונו. ותימא, שהרי הרשב"א פסק בהדיא בתורת הבית הארוך דף ק"ב עמוד א' כר"ת, עיין שם. ודוחק לומר כיון דכתב "ומכל מקום, לענין פסק הלכה נסמך על ר"ת ור"י ובעל הלכות והראב"ד ז"ל שרבים הם ואמרו להחמיר בשל תורה" עד כאן לשונו, אם כן לא פסק כותיהו אלא משום חומרא, ומהני סברת המקילים לענין גוי מסיח לפי תומו. ועוד, דבתורת הבית הקצר שם סתם לגמרי כסברת ר"ת, ולא הזכיר סברת המקילין. (ומחותני האלוף המרומם מורנו הרב רבי גרשון נר"ו הקשה גם כן על התרומת הדשן, דהא הרא"ש וסייעתו דמצרכי קפילא על כרחך לאו טעמא משום דלא מרע חזקה, דהרי הוא מסיח לפי תומו, אלא הטעם הוא משום דאם לא כן מנא ליה שיועד להבחין בטעם, וכן משמע בבית יוסף, וכן הוא בתורת

(א) כגון חלב כו'. בציר"ה, דתרבא בבשרא הוה מין באינו מינו, כן כתב בית יוסף לקמן בסימן זה בשם האגור, ורש"ל בשם הרא"ש ואור זרוע בפרק גיד הנשה סימן ל"ב:

(ב) יטעמנו גוי. כתב בדרישה: "מדאסר בישראל למטעם בו, יש ללמוד שפעמים שקונין בשר מן הקצב ואין ידוע אם מלוח הוא אם לא - אסור לטעום בלשונו" עד כאן לשונו. והוא תמוה מאד, דהא בסימן מ"ב גבי מרה כתב בהדיא דטועמו בלשונו. ועל כן נראה דבטעימה בלשון אין בו חשש איסור במקום ספק, ומשום הכי הזכיר בפירוש גבי מרה שיטעום בלשון, כמו שכתב שם בית יוסף בשם מרדכי. והכי נמי מותר אם נקי

שם מדם, ושאיני הכא דהיה צריך לטעום על ידי אכילה ממש כדי להרגיש אם יש שם טעם, ועל כן צריך שיטעמנו גוי. וגבי תענית באורח חיים סימן תקס"ז מבואר פשוט בזה דאין איסור בטעימה בלשון לחוד, דלא הוזכר שם אלא לענין טעימה ליקח לתוך פיו, ובזה יש חילוק בין תענית לשאר איסורים. והך יטעמנו גוי משמע אפילו לאו קפילא, שכן דקדק בית יוסף מלשון הרמב"ם שכתב שם "גוי" ולא זכר קפילא, ואם כן עיקר ההיתר מכח מסיח לפי תומו, כמבואר בבית יוסף בשם הרשב"א. ובבדק הבית להרא"ה הקשה על זה, דאין מסיח לפי תומו נאמן אלא לעדות אשה שאינו אלא כגילוי מילתא בעלמא כו', וקושיא זו הקשה גם בתרומת הדשן סימן ע"ט על הרשב"א, ותירץ דסבירא ליה לרשב"א דטעם כעיקר לאו דאורייתא, ובמידי דרבנן מהני מסיח לפי תומו. ובאמת כתב בית יוסף בשם תורת הבית הארוך דמסכים עם ר"ת דסבירא ליה דאורייתא, אפשר דלא מסכים עמהם אלא לענין עיקר הדין, אבל לענין מסיח לפי תומו שפיר סמך ארש"י ורמב"ם דסבירא להו דטעם כעיקר דרבנן. ואפשר שלזה נתכוון בבית יוסף שכתב בסימן זה "בהא סמכין ארמב"ם ורשב"א דמהני גוי מסיח לפי תומו אפילו אינו קפילא". אבל באמת מצינו ויכוח כזה עוד בפסקי מהרא"י סימן ק"ל לענין בכור, שכתב דלהרא"ש מהני מסיח לפי תומו כשאינו משיב מקחו, אלא שהקשה עליו דלא מהני אלא בעדות אשה כדאיתא בהגוזל. ונראה לי דהרשב"א והרא"ש סבירא להו דהא דאמרין בהגוזל דאין מסיח לפי תומו נאמן במילי דאורייתא - היינו במידי דבעי עדות דוקא, מה שאין כן באיסור והיתר - שפיר מהני, דבזה לא בעינן עדות גמורה, אלא באם יש לנו הוכחה סגי. תדע, דהא עד אחד נאמן באיסורין להתיר, ואם כן הכי נמי מסיח לפי תומו, דמזה יש לנו סברא שאין שם איסור וסגי בזה. והא ראייה שקפילא מהני אפילו באינו מסיח לפי תומו מטעם דלא מרעא חזקתו, ובמידי דבעיא עדות ודאי לא מהני דבר כזה, אלא על כרחך דבאיסורין לא צריך רק הוכחה. כן נראה

חלב אינו מינו
של בשר

מותר לטעום
בלשון בלבד
מאכל ספק
אסור, וכן
בתענית

כיצד הרשב"א
והרא"ש סומכים
על טעימת גוי
מסיח לפי תומו
באיסור תורה

במקום שנצרכה
רק הוכחה אפשר
לסמוך (לרשב"א
והרא"ש) על
טעימת הגוי גם
באיסור תורה,
אך להלכה
פסק בשו"ע
שלא סומכין על
מסיח לפי תומו
באיסור תורה

גוי שאינו
מומחה, נאמן רק
אם מסיח לפי
תומו

כיצד ניתן לסמוך
על גוי מסיח לפי
תומו באיסור
תורה, נגד גמרא
מפורשת

דין איסור שנתערב בהיתר ואופן ביטולו, וכו' ט' סעיפים.

א. דין תערובת איסור נותן טעם וביטול בששים | האם סומכים על טעימת גוי.

א¹ איסור שנתערב בהיתר מין בשאינו מינו, (א) כגון חלב שנתערב בבשר, (ב) יטעמנו גוי,

באר הגולה - ציונים להרמ"א

1. מימרא דרבא חולין דף צ"ו. 2. רמב"ם בפרק ט"ו מהלכות מאכלות אסורות, ואפילו אינו אומן בכך וכמו שכתב הטור בשם הרשב"א.

לי ליישב דעת הרשב"א והרא"ש. אבל לענין הלכה כבר פסק בטור ושלחן ערוך סימן ש"ו לענין בכור דלא מהני מסיח לפי תומו, ואם כן לא מהני בשום דוכתא דאיכא איסור דאורייתא: **בטור** כתוב 'וכן כתב אדוני אבי הרא"ש שצריך כו"ו. הא דלא

אם אומר שאין בו טעם חלב או שאומר שיש בו טעם אלא שהוא פגום, מותר, ^(ג) והוא שלא יהא סופו להשבית. ^(ד) וצריך שלא ידע שסומכין עליו. ^(ה) ואם אין שם גוי לטועמו, משערינן בששים, וכן אם הוא מין במינו, כיון דליכא למיקם אטעמא, משערים בששים.

[הגהה] *^א וראין ^(ה) נוהגין עכשיו לסמוך אגוי, ומשערין הכל בששים.

ב. דין ביטול בספק | מזה נחשב מין במינו | תערובת מין במינו ושאינו מינו.

אם נתערב מין במינו ונשפך בענין שאין^{(ג) (1) 5}

באר הגולה . ציונים להרמ"א

3. מבואר בסימן ק"ג. 4. טור בשם הרשב"א. 5. טור בשם ר"ת וכרבא דאמר מין במינו מדאורייתא ורוב בטל זכחים דף ע"ט.

א. באגור ותשובת מהר"מ פדואה סימן ע"ט ושאר אחרונים.

כן בשאר לפי תומו כגון בעדות אשה לא מהני זה, על כן כתב בשם הרא"ש דגם זה מהני כאן: (ג) אם נתערב מין במינו. המסקנא בפוסקים דמין שנתערב

וידוחק. ועוד, דהתם פרכינן עלה מהא דהתירו שבוייה על פי קטן מסיח לפי תומו, ומשני בשבוייה הקלו, והשתא מאי פריך, הא בשבוייה לא אתחזק איסורא. ואף על גב דברבי"ש סימן תל"ג כתב על דין דגוי אומר מסיח לפי תומו על קנקנים של

אמר גבי מין בשאינו מינו דסמכינן אגוי מסיח לפי תומו אפילו משו בקנקן ביין של איסור ואתה בא להוציא מכח עדותו מידי ליה כרש"י וסייעתו, והלכך באיסור דרבנן (דקנקנים של גויים לחלק בהכי, וכמו שמוכרח לחלק בהכי לדעת הרב כמו שכתבתי לחלק בהכי וכמו שכתבתי. לכן נראה לי לחלק, דדוקא היכא באיסור תורה, אבל במין בשאינו מינו כיון דאיכא למיקם עלה ש שם, עיין שם. ועיין בסיומן ט"ז סעיף י"א ובסימן ס"ט סעיף ו והוא שלא יהא סופו להשביח. עיין לקמן סימן ק"ג סוף סעיף ששם גוי לטועמו לא שרינן אלא על ידי גוי, ואי אמר דאית ביה מותר אפילו בפחות ממששים. ולא אמרינן לשער בששים אלא בבינו, וכמו שפירש בבית יוסף דעת הרמב"ם כן, ועיין שם: עכשיו לסמוך אטעמיה" וקאמר "ואין נוהגין עכשיו לסמוך ל אטעמית ישראל סמכינן במין בשאינו מינו דהתיירא, כגון אף שאין תרומה נוהג בזמנינו, מכל מקום נפקא מינא לענין נטעם, דסמכינן אטעמית ישראל, וכדלקמן סימן רי"ו סעיף הא' גוונא, וכמו שכתבתי בסמוך. וכן פסק הב"ה, דבשאינו ידנא, אפילו בנתערב גוף הדבר, דודאי ישראל לא משקר. ושר וכמו שכתבתי שם בסעיף קטן ה', וכן משמע בתשובת עכשיו אין נוהגין לסמוך אטעמית כהן וגו' עד כאן לשונו, א ליתא, אלא בישראל מהני לעולם טעמיה, וכמו שכתבתי: ים בשיטתו ד"קיימא לן טעם כעיקר אסור מדאורייתא במין

יין נסך שעברו עליהם שנים-עשר חדשים דאינו נאמן, "דאף א לאו קפילא, מכל מקום שאני הכא דאתחזק איסורא, דודאי נש ודאי איסורו" עד כאן לשונו. על כרחך צריך לומר דהריב"ש סביר אינם אסורים אלא מדרבנן, וכדלקמן בהלכות כלי היין) הוא דיש

בסוף סימן קל"ז, עיין שם אבל באיסור דאורייתא ודאי אי אפליג דליכא למיקם עלה דמילתא הוא דאין גוי מסיח לפי תומו נאמא מילתא דמאנינא לרמולא, תרנוני חלד, וכלהו זה מוכר דהו

היכא דלא אפשר למימך עלה דמילתא, כגון שאין שם גוי, או

(ה) ואין נהגין עכשיו לסמוך אגוי כו'. מלמד קאמר יואב נהגה אגוי, משמע דוקא אגוי הוא דלא סמכינן משום דגוי הוא, תרומה שנפל לחולין דטעים לה כהן כדאיתא בש"ס ופוסקים האומר קונם בשר ויין שאני טועם ונפל לתבשיל שאסור לו ב קטן כ"ו. אי נמי, לענין טעימת בשר או חלב, כמו גבי צנון מינו הדיתירא יש לסמוך אישראל אפילו אינו אומן אפילו וכן משמע לעיל ריש סימן צ"ו גבי צנון שחתכו בסכין של הרב סימן נ"ד דף קי"ט עמוד ג'. ודלא כהעטרת זהב שכתב ואזיל לטעמיה שגם בסימן צ"ו לא הזכיר טעימת צנון כלל, (ו) אם נתערב מין במינו. הטעם כתב ר"ת וכל הפוסקים העוין

במקום שניתן
לברר, אפשר
לסמוך על גוי
מסית לפי תומן

ד) למחבר
יש לכתחילה
להטעים לגוי,
וסומכים עליו
בכל ענין

(ה) סומכים על
טעימת יהודי
במקום שמותר
לו לטעום
(לתרומה או
לנדר)

ו) הטעם שמין
במינו קל יותר
לפי שאינו נותן
טעם

ביאור החידוש
בדעת הרא"ש,
שאף אם יודע
הגוי שסומכין
עליו אך לא
לענין איסור
והיתר, נקרא
מסיח לפי תומו

(ג) ספק ששים,
במינו לקולא
ובאינו מינו
לחומרא

הפסוקים **אדה"ז**: א. בשו"ע רבינו סימן תק"ט סעיף ט"ו, כותב שבכל איסורים של דברי סופרים סומכים על נכרי מסל"ת, ומדברי רבינו (בסימן תס"ז סעיף ו') ממשמע שאף לחומרא אין חוששין מאמירת נכרי מסל"ת אא"כ האיסור עודנו בידו (ואז נאמן לחומרא אף שאינו מסל"ת), וכן אם הנכרי מוחזק לנאמן בעניני חוששין לאיסור גם אחר שיצא תחת ידו. ב. וכן דעת רבינו (בא"ח סימן תס"ז סעיף מ"ג) דקיי"ל דטעם עקיף דאורייתא. ובענין כזית בכדי אכילת פרס דעת רבינו (בא"ח סימן תמ"ב סעיף א' ז' ובק"א) כדעת הרמב"ם שהוא כזית בשלש בצים, ובענין חיוב מלקות דעת רבינו שיש לחוש לשיטת ר"ת במקום שאין הפסד

Ⓢ **Shach:** According to the Mechaber, it is preferable for a non-Jew to taste it, always.

Ⓢ **Shach:** We may rely on a Jew's tasting if it is permitted for them to taste it. Such as if the food mixed in is forbidden for the owner because of a vow he made, or because it is *teruma*, and he is not a Kohen.

does not contain the taste of forbidden fats, or if he says that it contains the taste of forbidden fats, **but it is ruined** and detrimental to the dish — in these cases, the mixture **is permitted. But, the** idea that it is permitted if the taste is ruined **is only if it will not end up improving** and becoming enhanced¹. **And if there isn't a non-Jew there to taste it** Ⓢ, **we estimate** to discern if there is **sixty** times the forbidden, in the permitted food — in which case the food is permitted Ⓢ. **And also if it is “one type mixed with its type”** we do not ask a non-Jew to taste it — **because we cannot establish** the extent of the forbidden food's contribution **based on taste, we calculate based on** if there is **sixty** times the forbidden.

[RAMA'S HAGAHA:] And it is not the accepted behavior now to rely on a non-Jew's tasting, and we estimate the status of everything through ascertaining whether there is **sixty** times the forbidden food.

Se'if Beis

The halachos of nullification in a case of doubt / What are considered two similar foods? / A forbidden food mixing with a permitted food of its type, and one which isn't

If “one type of food” mixed with “its type,” and the mixture then **spilled, in a manner** which causes us **to not be able to tell**

¹ And he must not know that they are relying on him.

■ **Taz:** This leniency specifically applies if it mixed with "its type." We are not lenient if they are "different types."

■ **Shach:** The reason we are more lenient when they are both of "the same type" is because the taste of the forbidden food is not felt*.

how much permitted and forbidden food there was, **in order to calculate** if there was sixty times the forbidden: **If it was known** with certainty **that the majority of the food was permitted, it is permitted** ■ 1 ■ *. **And if it was not known that its majority was permitted, it is forbidden.**

■ **Shach (Vov):** 1. Based on this, the Rama's opinion that we determine which types of food are "the same" or "different" based on the foods' names, is not understood. 2. We should follow taste to determine whether they are "the same" or "different" types. 3. This also applies to two dry foods.

במינו מן התורה בטל ברוב בעלמא, שנאמר "אחרי רבים להטות", אלא דרבנן אצרכו בה ששים, על כן במקום שיש ספק כגון זה שנשפך - אזלינן לקולא ואמרינן שהיה ששים, אבל במין באינו מינו צריך ששים מן התורה, כיון שמרגישין בהיתר טעם האיסור, על כן במקום ספק אזלינן לחומרא:

יבולין לעמוד עליו לשערו, אם נודע שהיה רובו היתר, מותר, ואם לא נודע שהיה רובו היתר, אסור.

ספק דאורייתא ואסור. אבל מין בשאינו מינו, כיון דאסור מן התורה עד ששים כיון שנותן טעם, אפילו נודע שהיה רובו היתר ולא נודע שהיה ששים, הוה ליה ספיקא דאורייתא דאסור. ובהיות כן, תמהני על מה שכתב הרב "ולענין מין במינו אזלינן בתר שמא כו'", דעתו אם הוא שוה בשמא אף על גב דלא שוה בטעמא הוה ליה מין במינו ואסור מדרבנן, ואם אינו שוה בשמא אף על גב דשוה בטעמא הוה ליה מין בשאינו מינו ואסור מן התורה, וכן נראה מדברי מהרש"ל באיסור והיתר שלו ובספרו פרק גיד הנשה סוף סימן ל"ב, והרי מבואר בכל הפוסקים דלהכי מין בשאינו מינו אסור מן התורה עד ששים כיון דנותן טעם, ולהכי מין במינו דאינו נותן טעם בטל מן התורה ברוב, כדאזלינן בכל דוכתי בתר רובא. ואם כן נהפוך הוא, דהכל אזלינן בתר טעמא, דאם אינו שוה בטעמא אף על גב דשוה בשמא מכל מקום כיון דנותן טעם בהיתר ונהפך ההיתר להיות כולו איסור - אסור מן התורה עד ששים, והלכך בנשפך אזלינן לחומרא. ואם שוה בטעמא אף על גב דלא שוה בשמא, מכל מקום כיון דלא יהיב טעמא בטיל מן התורה, וכדאזלינן בכל דוכתי בתר רובא כדכתיב "אחרי רבים להטות", והלכך בנשפך אזלינן לקולא.

ואף על גב דקיימא לן כרבא פרק בתרא דעבודה זרה דף ס"ו גבי חמרא חדתא דאזלינן בתר שמא ולא בתר טעמא לענין מין במינו, היינו דוקא לענין יין נסך וטבל שאוסרים במשהו מין במינו, וכן לענין תרומה וערלה ששיעורן למעלה מששים במינו, והלכך אם הוא שוה בשמא אף על גב דלא שוה בטעמא הוה ליה מין במינו ואסור במשהו או במאה ואחד ומאתים ואחד, ואם אינו שוה בשמא אף על גב דשוה בטעמא אסור בנותן טעם, וכן לרבי יודא דאמר בכל האיסורין מין במינו במשהו, והלכך בכהאי גוונא תו ליכא משום טעם כעיקר או "אחרי רבים להטות". וכן הוא להדיא בתוספות פרק גיד הנשה דף צ"ז עמוד א' דיבור המתחיל "אמר רבא כו'" ובאשירי וראב"ן ור"ן סוף עבודה זרה, וכל הפוסקים, דהך דרבא איירי ביין נסך וטבל ודכותיהו. ואם כן יש לומר דוקא בהנך, אבל לא לדידן בשאר איסורים ולענין נשפך (והגיעו דברי אלה לפני כמה גדולי הדור והסכימו לדברי, גם מורי וחמי הגאון מורנו הרב רבי יושע נר"ו אמר שדברים ברורים הם). והכי מוכח נמי בדברי מהרש"ל בתרומת הדשן שהבאתי בסעיף קטן ב', דאם לא כן לא הוי צריך לומר דהרשב"א סבר כרש"י, עיין שם ודוק. והכי מוכח נמי להדיא בחידושי הרשב"א דף ק"ח ובתורת הבית הארוך דף ק"ב ק"ג, עיין שם. וכן מוכח עוד בכמה הוכחות למענין ומדקדק בדברי התוספות והרא"ש והרשב"א והר"ן ותשובת ראב"ן אשר התוכח עם רבינו אפרים והיא נדפסת בסוף ספר ראב"ן, ושאר כל הפוסקים. והכי מוכח נמי בפירוש בדברי הרא"ש פרק גיד הנשה כמה שכתב "וגם מין במינו כו' אף על גב דלא יהיב טעמא, כי חכמים גזרו מין במינו אטו מין בשאינו מינו", ומביאו בית יוסף בסימן ק"ט. והכי מוכח נמי בדברי הרא"ש בסוף הלכות חלה, עיין שם. וכן משמע להדיא מדברי הפוסקים שאביא לקמן גבי יבש שלא במינו דצריך ששים, משום שאם יבשלם יתן טעם והוה ליה איסורא דאורייתא, עיין שם. וזה ברור לדעתי, ועיין נמי בסעיף קטן ח'. ואף על גב דהאגור ושאר קצת אחרונים כתבו גם כן בשם אור זרוע הך דרבא דאזלינן בתר שמא ולא בתר טעמא, אפשר שכתבו כן לרש"י וסייעתו שפסקו כרבי יהודה דמין במינו לא בטיל, וכן משמע לכאורה באגור, עיין שם. אי נמי, נפקא מינה לענין יין נסך כדלקמן סימן קל"ד, וכן לענין שאר תקרובת עבודה זרה ומשמשיהן דאסור במשהו במינו. אי נמי, לענין דבר שיש לו מתירין דלא בטיל במינו, דאזלינן בתר שמא ולא בתר טעמא, וכמו שכתבתי לקמן סימן ק"ב סעיף קטן ג', (ואפשר שסבירא להו דנפקא מינה לענין יבש ביבש, וסבירא להו הטעם דיבש ביבש לא בטיל כמו שכתב האיסור והיתר הארוך לקמן), והלכך בכל הנך גווני תו ליכא משום טעם כעיקר או "אחרי רבים להטות". אבל לענין שאר איסורים דאסורים בששים ולענין נשפך בדאורייתא או דרבנן, ודאי דהכל תלי בטעמא, וכדאמרן. גם הב"ח והעטרת זהב נמשכו אחר דברי הרב, ולפי עניות דעתי נראה כמו שכתבתי.

שוב מצאתי באיסור והיתר הארוך סוף כלל כ"ג שהאריך בשם האור זרוע בדינים איוז נקרא מין במינו בשמא, ודאזלינן בתר שמא ולא בתר טעמא, וכתב עליו לבסוף: "ואנו דקיימא לן דאף מין במינו בדבר לח בששים, כדאיתא לעיל, אין נפקותא אלא באיסור יבש שנתערב בהיתר ונודע תערובתו קודם בישול, שהוא במינו ברוב ושלא במינו בששים" עד כאן לשונו. ושם בכלל ההוא כתב בהדיא ד"קיימא לן כר"ת דמין במינו בששים מדרבנן ושלא במינו בששים מדאורייתא, ונפקא מינה אם נשפך" עד כאן לשונו, הרי מוכח בהדיא דסבירא ליה כמו שכתבתי. אלא שמה שכתב דנפקא מינה לענין יבש ביבש כו', אזיל לטעמיה שכתב שם דין ח': "דאין הטעם דיבש ביבש במינו בטל ברוב ושלא במינו בששים משום דמין במינו אינו נותן טעם כשיבשל אבל שלא במינו נותן טעם כשיבשל, דאם כן היה מותר ממה נפשך, דאי נודע התערובת קודם הבישול היה מותר אף לבשלן יחד לבדן, ואי לא ידע בו עד שנתבשל, אסור כן צריך ששים מטעם דהוי איסור לח. אלא הטעם דשלא במינו אף בדבר יבש שאינו נותן טעם חמיר יותר, לפי שנקרא דבר שיש לו תקנה דיכול קצת להכיר האיסור ולהסירו משם, ומכל מקום בטל שפיר בששים, דמאחר שהוא כל

לפי זה תמוה דעת הרמ"א שהולכים לפי השם, ויש ללכת לפי הטעם

הולכים אחר השם רק בדין שאינו תלוי בנתינת טעם

גם בתערובת יבש ביבש הולכים אחר הטעם

מרובה, דכל היכא דאיכא טעם האיסור אף שאין בו כלום מממשו לוקה וחייב כרת על כל כזית ממנו כמו על האיסור עצמו, שההיתר נהפך להיות כגוף האיסור, ודעת רבינו (ובסעיף ט' ובקו"ט ס"ח, ובאו"ח סימן תנ"ג סעיף ד', ובסדר ברכות הנהנין פרק ח' הלכה ג') שהעיקר כדעת רבינו חיים שכל שיש כזית בכדי אכילת פרס, כל הפרס נהפך להיות כגופו של איסור עצמו, וכל האוכל כזית מפרס הזה אע"פ שבכזית הזה אין בו כזית שלם של איסור הרי הוא חייב כאלו אכל כזית שלם של איסור כיון שגוף ההיתר נעשה איסור, אומנם גבי אכילת מצה וברכת המזון דעת רבינו שיש לחוש לחומרא לדעת הרשב"א והראב"ד שאינו יוצא ידי חובה אכילת מצה וכן אינו חייב לברך ברכת המזון אלא א"כ אכל כל הפרס.

שולחן ערוך יורה דעה סימן צח הלכות תערובות

טורי זהב

כך מועט ואינו מוצאו נקרא שפיר דבר שאין לו תקנה" עד כאן לשונו. אבל באמת טעמו דחוק, והטעם ברור ומבואר בדברי הרא"ש פרק גיד הנשה והר"ן שם, ובחידושי הרשב"א שם דף ק"ה ריש עמוד ג' ובטור סימן ק"ט בשם ספר התרומה, וברוקח

סימן תע"ט ובתשובת מהרי"ל סימן קס"ד וקפ"ו, דמין בשאינו מינו ביבש צריך ששים דחיישינן שמא יבשלם ויתן טעם והוי ליה איסור דאורייתא, ואפילו נודע התערובות קודם הבישול, מכל מקום כיון דנותן טעם אחר כך אסור מן התורה, וכדאיתא לשם (ומדברי הפוסקים אלו מוכח נמי דאזלינן בתר טעמא, ודוק). וכן דעת הרב לקמן סימן ק"ט ושאר כל האחרונים, מה שאין כן במין במינו. והלכך כיון דבטעמא תליא מילתא, גם ביבש אזלינן בתר טעמא, וכל זה נראה לפי עניות דעתי ברור:

(ז) אבל אם נתערב בשאינו מינו כו'. כתוב בתורת חטאת כלל פ"ה דין י"ג בשם איסור והיתר הארוך כלל ל"ז: "דאפילו אם נפל חלב לבשר עוף שהוא דרבנן, אפילו הכי אם נשפך אסור, הואיל וטעם כעיקר דאורייתא", וכן פסק בסימניו. והוא תמוה, דהא מכל מקום אפילו עיקר בשר בחלב דעוף גופיה אינו אלא מדרבנן, ואם כן הוי ספיקא דרבנן ולקולא. והכי מוכח להדיא ממה שהביאו הרשב"א והר"ן ושאר פוסקים ראייה לאיסור שהוא לפנינו ואי אפשר לעמוד על שיעורו - דאין תולין להקל, מכחל דאיסורו דרבנן, דחלב שחוטה דרבנן, עיין שם, ודו"ק. ועיין סעיף קטן ט'. וכן לקמן סימן קי"א אמרינן בין באיסור דרבנן בין בשיעור דרבנן תולין להקל. אבל המעיין באיסור והיתר הארוך יראה דהרב לא כוון יפה, דזה לשונו שם דין ט"ו: "אם נשפכו המים שבקדרה לאחר נפילת האיסור, וספק אם היה שם ששים מתחלה או לא, כתב בסמ"ק שנוהגין כר"ת דטעם כעיקר דאורייתא, ודנין בספיקו לחומרא, עד כאן, ואפילו נפל חלב לתבשיל של בשר עוף, דאין חילוק" עד כאן לשונו. ורצונו לומר דאין חילוק, דאזיל לטעמיה שכתב בכלל מ' דין ו' ד"בשר עוף בחלב הוי דאורייתא, ואין חילוק בין בשר עוף לבהמה בכל מילי" עד כאן לשונו, וכן כתב בכמה דוכתי. אבל למאי דקיימא לן בריש סימן פ"ז דבשר עוף בחלב דרבנן, פשיטא דתולין כאן להקל, וזה ברור:

(ח) ואם נתערב במינו ובשאינו מינו כו'. באמת צריך עיון בדין זה, דהטור בשם הרשב"א הוציא דין זה ממאי דאמרינן "רואין את מינו כאלו אינו, להקל, ושאינו מינו רבה עליו ומבטלו למאן דאית ליה מין במינו לא בטיל" עד כאן לשונו (ועיין לקמן סימן קל"ד סעיף ד'). ולא דמי כלל, דהתם במינו לאו

(ד) ולענין מין במינו. עיין בבית יוסף בדבור המתחיל "מצאתי כתוב כו'", מבואר בפרטות מהו נקרא מינו או אינו מינו: **(ה) ואם נתערב במינו כו'.** הרשב"א יליף לה ממאי דאמרינן בגמרא לרבי יהודה דאית ליה מין במינו לא בטיל, אם נתערב במינו ואינו מינו "סלק את

הגה: ^(י) ולענין מין במינו אזלינן בתר שמא, אם הוא שוה הוי מין במינו, אבל לא אזלינן בתר טעמא אם הוא שוה או לא.

(י) אבל אם נתערב בשאינו מינו ונשפך בענין שאין יכולין לעמוד עליו לשערו, אפילו נודע שהיה רובו היתר, אסור. ^(ה) ^(ח) וואם נתערב במינו ובשאינו מינו, ונשפך בענין שאין יכולין לעמוד עליו לשערו, ⁸ ונודע שהיה רובו היתר ממינו, רואין את שאינו מינו כאילו אינו, והשאר מינו רבה עליו ומבטלו.

באר הגולה - ציונים להרמ"א

6. כדעת ר"ת דכיון שנתן האיסור טעם בהיתר נהפך כולו להיות איסור. 7. שם בשם הרשב"א. 8. בית יוסף בשם הרשב"א. ב. בית יוסף בשם האגור וכן הוא בהגהת שערי דורא סימן ל"ט.

ממינו ההיתר נגד האיסור, כי היכי דלא להוי חשש איסור דאורייתא. ולשון "ותולין לומר שמינו היה רוב כו'" שכתב הטור, כבר תירצו הבית יוסף, עיין שם. ורש"ל פרק כל הבשר סימן מ"ו כתב על הרשב"א הנזכר לעיל שחולק עליו, וזה לשונו: "נראה לי שאין זה דמיון כלל, דבשלמא התם גבי מין במינו בגמרא אין בו איסור מצד נתינת טעם, אלא שגזירת הכתוב הוא לרבי יהודה שאינו בטל במינו, משום הכי כי איכא נמי בהדיא מין באינו מינו אמרינן סלק את מינו כדי שיבטל הטעם באינו מינו, וממילא יהא מותר הכל. אבל הכא מה שאוסר שאינו מינו בנותן טעם מדאורייתא, אם כן היכא שנשפך הרוטב אפילו איכא נמי מינו בהדיא סוף סוף עדיין בספק עומדת, וספיקא דאורייתא לחומרא" עד כאן לשונו. ולעניות דעתי נראה דברי הרשב"א נכונים וברורים, דהא דאמרינן בגמרא "סלק את מינו כו'" היינו כגון בשר שחוטה ובשר נבילה והרוטב, ויש ברוטב ששים נגד הבשר נבילה לחוד, והיה לנו לומר דמכל מקום בשר שחוטה יהא אסור כיון שהוא מינו עם האיסור, ובמינו לא מהני בטול ששים, אפילו הכי לא אמרינן כן, אלא כיון שאין בבשר שחוטה איסור אלא מחמת התערובות עכשיו, אמרינן סלק את מינו ההיתר כאלו אינו ולא יזיק לו התערובות, כיון שבטל בששים האיסור ברוטב הוה האיסור כמאן דליתיה ואין כאן אפילו בליעה במשהו. ואם כן הוא הדין ממש לדידן, שמינו בטל ברוב מן התורה ואינו מינו בששים לכולי עלמא, ונתערב בשר שחוטה עם נבילה ורוטב, ואין כאן ששים לבטל הנבילה, נמצא שיש כאן היתר לבטל האיסור בבשר שחוטה מצד שהוא רוב נגדו, ובמינו מהני רוב מן התורה, אלא שראוי לאסור הרוטב מצד

הרשב"א למד דין זה מדעת רבי יהודה שמיין במינו אינו בטל

הרשב"ל מקשה על הרשב"א, שהמקרה כאן אינו דומה לדין שבש"ס

מיישב את דברי הרשב"א

קשה, דהרי השאינו מינו נותן טעם, וא"כ זהו ספק דאורייתא

17a Taz: We should not be lenient with regard to poultry with milk, even though it is *derabonon*.

1 Shach: But with regard to poultry which mixed with milk — being that it is a doubt with regard to *derabonon*, we are lenient.

27a Taz: This halacha specifically applies if it fell into both at the same time, and not if it was one after another.

[RAMA'S HAGAH:] And with regard to what is considered “one type with its type,” we follow the foods’ names — if the names are the same, it is considered a case of “one type with its type.” But, we do not follow taste, and discern whether it is the same taste, **or not**, and thereby determine if the foods are of the same type. Rather, we only follow the names with regard to this matter.

However, if the forbidden food mixed with “a food which is not its type,” and the mixture then spilled in a manner which causes us to not be able to tell how much permitted and forbidden food there was, **in order to calculate** if there was sixty times the forbidden: **Even if it was known with certainty that the majority of the food was permitted, the mixture is forbidden** **17a 1**.

And if the forbidden food mixed with food of “its type,” and also with “a food which is not its type,” which are already both mixed together, and the mixture, now including the forbidden food spilled in a manner which causes us to not be able to tell how much permitted and forbidden food there was, **in order to calculate** if there was sixty times the forbidden — **and it was known with certainty that there was a majority of permitted food within the food of “its type”** — then, **we view the “food which is not its type” as if it isn’t there, and then, from the perspective of just viewing the rest: “its type” becomes the majority over it, and nullifies it** **27a**.

Se'if Gimmel

A doubt because of lack of understanding

Ⓢ **Shach:** And even though the food having spilled also creates a technical lack of knowledge — in that case it is permitted, because that lack of knowledge was caused by a practical mistake (the spilling).

When were the words in the last *se'if* **said? When** the reason for doubt was because **it spilled; but, if a forbidden food mixed with a permitted one, and the mixture is in front of us, and one cannot ascertain the measurements** of the permitted or forbidden food — then, **even though it is of the *derabonon* prohibitions,** the mixture **is forbidden** Ⓢ Ⓢ.

Se'if Daled

How to calculate the taste emitted by forbidden food / A forbidden food which can still be recognized / A forbidden food which mixed with permitted food twice

Ⓢ **Shach:** And there isn't usually sixty amounts in the food against the entire pot, and the food would therefore usually be forbidden.

Regarding **forbidden food which was cooked with permitted food — even if he recognizes it, and it is complete, and he throws it out: There must still be sixty amounts against the entire forbidden food; because we do not know how much flavor left it.**

Therefore, one who cooks permitted food in a forbidden pot, which was used for forbidden food in the past twenty four hours; or, if one inserts a forbidden spoon into permitted food — the halacha is: There must be sixty amounts of permitted foods against the entire material of the pot Ⓢ, or against the entire part of the spoon which was inserted into the pot. There

■ **Taz (Vov):** 1. When there is doubt whether an animal is a *tereifa*, because we do not know if a present growth had covered over a puncture or not, we consider that an add-on to another doubt — if there is one, and in that case, the animal's meat would be permitted. Why is that considered a *sofek* if it is only a lack of knowledge? 2. Because there, no one can possibly know the answer. So it is an exception to the rule.

שאינן בו ששים נגד האיסור נמצא שנותן בו טעם, לזה אמרינן דחשבינן לרוטב כאלו לא נתערב עם הנבילה, כיון שכבר בטלה הנבילה מחמת רבוי מינו והוה כמאן דליתיה, ולהיתר ממש נחשב האיסור לגמרי, כן הוא מן התורה, אלא דרבנן החמירו להצריך ששים אף במינו,

ג. תערוכות שאין יודעים לשער ששים (דן ספק בחסרון ידיעה).

במה דברים אמורים בשנשפך, אבל איסור שנתערב בהיתר^(ט) והוא לפנינו^(י) ואי אפשר לעמוד על שיעורו, אף על פי שהוא מאיסורים של דבריהם, אסור.

ד. חישוב הטעם הנפלט מן האיסור | איסור שניתן להכירו | איסור שנתערב בהיתר ב' פעמים.

איסור שנתבשל עם היתר, אפילו מכירו והוא שלם וזרקו, צריך ששים כנגד כל האיסור, מפני שאין אנו יודעים כמה יצא ממנו.

לפיכך, המבשל בקדירת איסור שהיא בת יומא, או תוחב כף של איסור בהיתר, צריך ששים כנגד כל הקדירה וכנגד כל מה שתחב

באר הגולה - ציונים להרמ"א

9. טור בשם הרשב"א, ופירש הר"ן הטעם, דבנשפך שאינו בא אלא באקראי בעלמא אזלינן לקולא, ולא בספק ידיעה. 10. טור וכן כתב הרשב"א מהא דאמרינן גבי כחל מי יודעין כמה נפק מנייה, חולין דף צ"ז.

פ"ה בשם איסור והיתר הארוך: "אפילו אם נפל חלב לבשר עוף שהוא דרבנן ונשפך - אסור, הואיל וטעם כעיקר דאורייתא". ולכאורה תמוהין מאד דבריו, דמה מהני שהטעם כעיקר הוא, אפילו אם העיקר בעין לא הוה אלא איסור דרבנן לפי מה שתופס עכשיו דבשר עוף בחלב דרבנן. ובאמת לא כתב באיסור והיתר הארוך בזה שהוא דרבנן כמו שהעתיק תורת חטאת משמו, נמצא שהוא כתב זה למאן דסבירא ליה בשר עוף הוא דאורייתא, וכן כתב הוא בהדיא כלל מ'. מכל מקום אין מזה תפיסה על רמ"א, שאפשר שבנוסח שלו באיסור והיתר הארוך היה כתוב כן, כמו שמצינו בתשובות רמ"א בסופן שכתב במידי אחרנא שבנוסח שלו באיסור והיתר הארוך כתב יד לא היה כתוב כמו שהוא בנדפסים. אלא שצריך עיון במה שכתב "הואיל וטעם כעיקר דאורייתא" דאין בזה כלום. אבל נראה דשפיר קאמר רמ"א, דכיון דמצינו בבשר בחלב שעשו חכמים חיזוק לדבריהם כשל תורה ממש, כגון לענין אכילת גבינה אחר בשר כמו שכתוב ריש סימן פ"ט סעיף א', וכן

בנותן טעם אסור, הלכך אמרינן רואין את מינו כאלו אינו דהא נתבטל בשאינו מינו, אבל הכא איך נאמר רואין את שאינו מינו כאלו אינו, סוף סוף השתא נותן טעם בשאינו מינו, ואם כן הוי ספקא דאורייתא דלמא לא היה ששים ונתן טעם, וכן השיג מהרש"ל באיסור והיתר שלו סימן פ"ה ובספרו פרק כל הבשר סימן מ"ו בדיון הרביעי על זה, עיין שם. ומה שכתב הב"ח בזה קשה, דמכל מקום מניין להמציא היתר, כיון דלא דמי כלל ויש טעם נכון לחלק ביניהם, ודו"ק. ונראה לי דגם הרשב"א והנמשכים אחריו לא אמרו אלא להתיר את מינו, ולאפוקי דלא נימא כיון דהשתא נפל באינו מינו אם כן הוי ליה ספקא דאורייתא, אלא אמרינן רואין את שאינו מינו כאלו אינו והשאר מינו רבה עליו ומבטלו. והיינו דדייק לישנא ד"והשאר מינו רבה עליו כו", דהוה ליה למימר "ומינו רבה עליו", אלא משום דשאינו מינו אסור, קאמר דמינו הנשאר רבה עליו:

(ט) והוא לפנינו ואי אפשר לעמוד עליו כו'. פירוש, שעל כל פנים בקיאים אנו שיש בו רוב, אלא דאין אנו בקיאים אם יש בו ששים או לא, או שאין אנו יודעין כמה איסור נפק מנייה, דאז אפילו הוי מאיסורים של דבריהם - אפילו הכי אין תולין להקל, כדקיימא לן גבי כחל לעיל סימן צ'. והטעם כתבו הפוסקים דספק התלוי בחסרון ידיעה לא מיקרי ספק, דדעת שוטים הוא זה, מה שאין כן ברישא דבא הספק מכח שנשפך. והר"ן כתב "משום דבדבר שאי אפשר לעמוד עליו - אי אזלינן לקולא יהיו כל האיסורים בספק, וכל אחד ישער במה שנראה בעיניו, ולפיכך באו חכמים להשוות מדותיהן. אבל במה שאינו בא אלא באקראי בעלמא כגון שנשפך וכהאי גוונא, אזלינן לקולא" עד כאן: (י) איסור שנתבשל כו'. אפילו איסור דרבנן, וכמו שכתבתי בסעיף קטן שלפני זה: (יא) צריך ששים נגד כל הקדירה. פירוש, ואם כן אסור התבשיל שבקדירה, דאין מה שבתוך הכלי ששים נגד הכלי. ועיין בסימן צ"ג סעיף קטן א':

בסעיף ב' ליש מחמירין שמביא רמ"א, וכן ריש סימן פ"ח לענין להעלותו על השלחן ולא חשבינן לה גזירה לגזירה, והמקור ממה שאיתא בגמרא בזה בפרק כל הבשר דגזירה לה גזירה הוה כמו גזירה אחת, על כן גם בזה ראוי להחמיר בעוף גזירה אטו נשפך בבשר בהמה. מה שאין כן במין במינו ונשפך, דאין שם גזירה אטו איסור דאורייתא, על כן אזלינן שם להקל ביש רוב להיתר: (ו) ואי אפשר לעמוד על שיעורו כו'. במדכא פרק השוכר (עבודה זרה תתנ"ד) נתן טעם, ד"דעת שוטים אינו כלום", וכן כתב בשערי

הדין דחוקא שנתערב במינו ואינו מינו ביחד, ולא זה אחר זה

אין להקל בספק תערוכות עוף בחלב, שחכמים עשו חיזוק לדבריהם כשל תורה ממש

(ז) ספק חסרון בקיאות אינו נחשב כספק

גם הרשב"א (מקור דין השו"ע) התיר רק את מינו

רק בנשפך נחשב ספק אף שהחסרון בבקיאות, משום שהוא באקראי

אין בתבשיל ששים כנגד הכלי

שולחן ערוך יורה דעה סימן צח הלכות תערוכות

טורי זהב

אין חילוק בין חרס לשאר כלים

בעידוי ובמליחה הכלי נאסר כדי קליפה, אך בכבישה נאסר כולו

אם אין ששים - לא מועיל להוסיף מים צוננים ולהוציא החלב

(יב) בין שהם של חרס כו'. כלומר, ולאפוקי סברת הראב"ד דסבירא ליה דבעץ ובמתכת כיון דאפשר להפריד האיסור על ידי הגעלה - אין משערין בכולו אלא אומדים אומד יפה כמה יצא ממנו, אלא אין חילוק;

(יג) אבל על ידי רתיחת מליחה כו'. וכתוב בתורת חטאת ריש כלל פ"ה בשם איסור והיתר הארוך: "דהוא הדין אם נאסר הכלי על ידי עירוי אין צריך לשער רק כדי קליפה, אבל אם נאסר על ידי כבישה צריך לשער נגד כולו" עד כאן לשונו. ועיין בסימן ס"ט סעיף קטן ס"ד ובסימן צ"א סעיף ה' בהג"ה ג' ובמה שכתבתי שם: **(יד) בכלי.** דוקא בכלי, אבל בדבר מאכל קיימא לן דנאסר כולו, כדלעיל סימן צ"א סעיף ה' ובסימן ק"ה סעיף ט': **(טו) ונוהגין כסברא הראשונה.** וכמו שנתבאר בריש סימן צ"ד, ועיין שם: **(טז) ולכן אם נפל חלב כו' ונתבטל טעמו בששים כו'.** משמע דהיכא דליכא ששים לא מהני נתינת מים צוננים, וכן כתב בתורת

דורא בזה. וכעין זה כתב בית יוסף לקמן בסימן ק"ץ בדין לבשה חלוק שנתכבס ונמצא עליו כתם בשם הרשב"א, וזה לשונו: "שאיין זה כספיקא דרבנן, דספק הבא ממיעוט הכרה אינו ספק, דאם אין זה בקי ומכיר אחר יכיר, והיינו באפשר למיקם עלה דמילתא" עד כאן לשונו.

ויש להקשות ממה שכתב הטור סימן פ"א להתיר הגבינות בטרופות שעל ידי סירכא "מפני שאם היינו בקיאין לברר אפשר שהיה להן היתר על ידי בדיקה, אם כן הוה ליה ספק ספיקא כו'", אלמא דחסרון בקיאות שמיא ספק לענין איסור דאורייתא דצריך ספק ספיקא, וכאן לא חשבינן ליה לספק כלל במקום שדי בספק אחד כיון שהוא דרבנן. וצריך לומר דדוקא כאן דיש חסרון בקיאות למי שאינו בקי, אבל לאחרים ודאי יוכל להתברר, זהו דוקא לא מקרי ספק כלל, מה שאין כן בסירכא דהתם "כל הדור אינם בקיאים בזה. אלא דקשה, דאמאי הביא כאן הטור "הלכך כחל כו'" דאזלינן להחמיר, והיינו מטעם שאי אפשר לנו

מהבב, שאין אנו יודעין כמה בלעו, (ב) בין שהם של חרס או עץ או מתכת.

הגה: יוכלבד שבלעו על ידי רתיחת אש, שאז הבליעה הולכת בכל הכלי, (ג) אבל על ידי רתיחת מליחה אינו נבלע (ד) בכלי רק כדי קליפה, ואין צריך לשער רק כדי קליפה. ועיין לעיל סימן ס"ט.

וייש מי שהחמיר בבב של מתכת להצריך ששים כנגד כולו, אפילו לא הכנים אלא מקצת, משום דחם מקצתו חם כולו הגה: (ה) ונוהגין כסברא הראשונה.

יוכל איסור שמבטלים בששים, אם מכירו צריך להסירו משם אף על גב דכבר נתבטל טעמו בששים. (ו) ולכן אם נפל חלב לתוך

באר הגולה. ציונים להרמ"א

11. שם בשם רבינו פרץ.

ג. מרדכי פרק כל הבשר בשם ר"י ובאיסור והיתר הארוך כלל כ"ד. ד. הגהות מרדכי בחולין ואיסור והיתר הארוך כלל כ"ג.

לעמוד על השעור, וזה כולל לכל הדור. ונראה לתרץ דיש כאן שני צדדין בספק דחסרון בקיאות. הצד האחד, במקום שיש ספק אם

הוא מותר או אסור, ואין שום תיקון לומר עד היכן הולך האיסור, אלא אם תאמר אסור יהיה אסור לגמרי, והיינו דהכא אם אינו בקי לשער. ובוה אמרינן דאם היה חסרון לכל הדור היינו הולכים בו להקל כיון שהוא ספק דרבנן, אבל אם החסרון ליחידים אין זה ספק. וצד השני, באם הספק הוא באיזה ענין נשער כי יש לנו שני שיעורים, היינו ההיא דכחל שספק אם נשער בכחל עצמו או במאי דנפיק מיניה, (דאין לנו לומר דאפילו בודאי אין ששים נגד כולו יש ספק אם יש ששים נגד מאי דנפיק מיניה, דאם כן יש לך להתיר בכל גוונא והיכן תמצא איסורא), בזה אזלינן להחמיר אפילו אם החסרון לכל העולם, כיון שיש על כל פנים לפנינו שיעור אחר שיצא מספק, ודאי חוששין לו, ולא אמרינן דהוה ספק דרבנן להקל כיון דהספק הוא מחמת חסרון ידיעה. נמצא דהכי קאמר הטור, כאן אזלינן לחומרא אם הוא אינו בקי לשער, כיון שיש אחרים שיודעים על כן אסור לגמרי, הלכך בכחל דהוה הספק בין כולו או במאי דנפיק מיניה, אזלינן גם כן לחומרא ומשערים בכולו, כיון דהוא לפנינו ואי אפשר לשערו. אבל כל היכא שהספק לכל העולם והוה הספק אם הוא אסור לגמרי או מותר, אזלינן לקולא, והיינו ההיא דגבינות שחשבינן זה לספק והוה ספק ספיקא. ובוה מתורץ גם קושיא של בית יוסף דהקשה למה כתב הטור "הלכך כחל", והרשב"א למד דין זה מכחל. ולפי מה שכתבתי נראה, דכבר יש פלוגתא בסימן פ"א בין הרשב"א להרא"ש בזה, דלהרשב"א אמרינן אפילו בספק לכל עולם מחמת בקיאות הוה כמו ביחיד ולא נחשב לספק, ומשום הכי אסורים הגבינות ולא חשב לספק ספיקא, על כן שפיר יליף להך מילתא מכחל, אף על גב דבכחל הוה ספק לכל העולם וכאן הוה ספק ליחיד, מכל מקום שוין הם לדידיה. אבל הטור כאן אזיל בסברא זו בתר אביו הרא"ש דיש חילוק בין חסרון הבקיאות, אי אפשר לו ללמוד דין דכאן מכחל כי באמת חלוקים הם, אלא דכתבו בלשון "הלכך", כלומר, כי היכי דלגבי חסרון בקיאות ביחיד אמרינן כאן לחומרא, הכי נמי בכחל דהוה חסרון בקיאות דרבים אזלינן לחומרא לענין חילוק השיעור בין כולו למאי דנפיק מיניה, והכל נראה בסייעתא דשמיא. גם בסימן פ"א סעיף ב' כתבתי מעין זה, דבמקום שתלוי בחסרון ידיעה יש להחמיר במקום שאפשר לעשות תקנה לצאת מן הספק, אף על גב דהוא מדרבנן שם, דהא מן התורה חד בתרי בטל, עיין שם: **(ז) ולכן אם נפל חלב לתוך התבשיל כו'.** משמע דבפחות מששים לא מהני הך תקנה ולומר שהאיסור הוא דבר נפרד בפני עצמו.

קשה מספק סירכא שהוא חסרון בקיאות

ספק חסרון ידיעה של כל הדור נחשב כספק (כמו סירכא)

ולא קשה מכחל דאם יש אופן לשער שיהיה מותר, חוששים לו

(ח) אם אין ששים כנגד החלב, אין להתיר הקדירה בהוצאת החלב

פסקי אדה"ז: ה. ומדברי רבינו (בסימן תס"ז סעיף כ"ה ובסעיף ל"ט) משמע דס"ל דספק הבא מחסרון ידיעה לא מקרי ספק, אפילו בספק הבא מחסרון ידיעה לכל הדור (כדעת הש"ך בנקודת הכסף ודלא כהט"ז). ו. וכן משמע דעת רבינו (באו"ח סימן תנ"א סעיף ס"ג) שעל ידי הכבישה נבלע הטעם בכל עובי דפנות הכלי (כדעת הש"ך כאן ודלא כהט"ז בסימן ק"ה סק"א).

” **Shach:** However, through pickling, it does absorb completely.

must be sixty amounts against the entire forbidden material which touched the food, because **we do not know how much they absorbed;** and this applies **whether** the utensils **are** made **of earthenware, or wood, or metal.**

[R A M A ’ S H A G A H A :] The above applies **only if** the utensils absorbed forbidden food **through boiling** caused by fire, because **then**, the absorbed substances spread through the entire utensil. But, if the utensils absorbed **through “boiling”** caused by salting, the forbidden flavor **does not become absorbed into the entire utensil**, rather, **only to its surface layer** ” ; and therefore, in this case, there is no need to estimate against the entire utensil, rather, **only against the surface layer.** And eye the matter closely, earlier, in *siman* 69.

And there is one who is stringent specifically **with** regard to a **metal spoon, to necessitate sixty amounts against the entire utensil — even if he did not insert** the entire spoon into a pot with forbidden food, **rather**, only, **a small part** of it. The reason for their stringency in this case is **because** with metal, “When **part of it is hot, it’s entirety** becomes **hot.**”

[R A M A ’ S H A G A H A :] : And we behave according to the first opinion, that even with a metal spoon, we must only estimate against the part of it which was inserted.~

And regarding any forbidden food which we can nullify within sixty times its amount: If he recognizes the piece of food, he must remove it, even though its taste was already nullified within

Taz: This process would not help to permit the pot's food if there isn't sixty times the forbidden.

Shach: This process would not help to permit the pot's food if there isn't sixty times the forbidden.

sixty times its amount. And therefore, if forbidden fats fell into the dish, and its flavor became nullified within sixty times its amount, cold water must be placed there, and then, the forbidden fats will thicken by nature, and float above the water, and then, he should remove them from there **ממנו**. The reason why it needs to be removed in this case, even though it isn't currently recognizable is: **Because it can possibly be removed** through being made recognizable, it is as if he already recognizes it, and therefore, he needs to make it practically recognizable and remove it from there.

Regarding a forbidden food which became nullified in a pot, and he removed it from there, and it then fell into another pot: He must then ascertain that it again became nullified within sixty times its entirety, in the second pot, and the same forever — as many times as the forbidden food falls into permitted food — even if was already nullified within each previous pot. However, if it fell into the first i.e. one, single pot twice, there is no need for more than sixty amounts against the forbidden food — once. And eye the matter closely, earlier, in *siman 94*.

Se'if Hei

The halachos of chaticha na'asis neveila with regard to matter absorbed into utensils

Shach: 1. If it was not used in the prior twenty four hours, what was absorbed into it does not become like a neveila, according to all opinions.

2. The utensil itself does not become like a neveila, according to all opinions.

3. When the spoon was used in the prior twenty four hours, what it absorbed becomes like a neveila.

If it is known how much of forbidden food was absorbed into a utensil, **such as** in the case of **a new spoon, or one which was not used in the prior twenty four hours** **הוא** which was used to **mix** a kezayis of milk **and** therefore only **absorbed a kezayis of milk. And then, he mixed a pot of meat with** this spoon. The halacha is that **there is no no need** for there to be permitted food against the spoon's entirety; rather, there is **only** a need to have **sixty** amounts against and **to nullify the kezayis** of milk **which it absorbed.** [HAGAH:] And we do not say that the piece itself becomes like a neveila with regard to a utensil — even if it was used to mix forbidden food **הוא**.

Shach: This implies that according to the Rama, in general (if it is not a utensil) we do say chaticha na'asis neveila with regard to non-Basar B'chalav prohibited food.

However, this is only if this will not cause monetary loss. If it will, we are lenient with regard to non-Basar B'chalav.

ואיסור והיתר הארוך פסק גם כן הכי, ובתורת חטאת כלל פ"ה מביאו. אלא דבהגהת איסור והיתר הארוך בסוף הספר בשער כ"ד סימן י' כתב בשם המרדכי פרק גיד הנשה תקנה זו אפילו בדליכא ששים הבשר מותר, שהחלב צף למעלה.

וכתב הטעם "שאיין החלב מתערב ברוטב אלא צפה למעלה, וכל שאפשר להפרידו לגמרי לא אמרינן ביה חתיכה עצמה נעשית נבילה כו', וכן משמע במרדכי שאין מחלק בין איכא ששים לדליכא ששים בתקנה", עד כאן לשונו. ובספר בית חדש פסק מורי וחמי ז"ל מטעם זה דבדיעבד מותר אפילו אי ליכא ששים. ולעניות דעתי נראה דלא להקל כלל בזה, דמה שכתב הג"ה הנזכר לעיל בשם המרדכי, פשיטא שאינו בהדיא במרדכי שלו, דהא אחר כך מסיק ד"כ משמע במרדכי מדלא מחלק בין איכא ששים וכו'". והדברים מבוארים בעצמן שאין טעם וריח לקולא זו, דהא אפילו בכלי בעינן ששים נגדו אם תחב כף של בשר בקדירת חלב ואנו רואים הכף כמו שהוא בתחלה, אף על פי כן אמרינן שהטעם יצא ממנו, הכי נמי בחלב לתוך היתר, אף על פי שאחר כך

צף למעלה, אפילו אם אנו יודעים שיש בו שיעור כמו שהיה בתחלה, מכל מקום הטעם שלו נפלט ונכנס מים במקומו. אלא פשוט דלא אמרינן תקנה זו דיצוף החלב למעלה אלא לחומרא בדאיכא ששים, אבל בליכא ששים ודאי החתיכה עצמה נעשית נבילה, ולא מהני אחר כך שיצוף למעלה, דמכל מקום הטעם נשאר שם, כמו שכתב בתורת חטאת וכאן בהג"ה:

(ח) **אם ידוע כו'.** קודם שנבאר דברים אלו נבאר שיש חילוק בפירוש דברי הטור בין בית יוסף לרמ"א, שהטור כתב וזה לשונו: "ואם ידוע כמה הוא האיסור, כגון כף חדשה שניער בה כזית חלב, ואחר כך ביומו ניער בה קדירה של בשר, אין צריך אלא ששים לבטל הכזית שבלע. אבל כף ישנה שניער בה הרבה פעמים, אין יודעים כמה בלע ומשערינן

בכולה" עד כאן לשון הטור. רמ"א ותרומת הדשן סימן קפ"ג פירשו דברי הטור דסבירא ליה אין כלי נעשית נבילה כלל, ומה שכתב הטור "אבל כף ישנה וכו'" פירשו שהיום ניער הרבה פעמים בבשר ותחבה לחלב תוך מעת לעת, דצריך ששים נגד כולה. והכי קאמר הטור, אם הוא חדש, לכולי עלמא סגי נגד

כלל כ"ג סוף דין ט' בשם ראב"ן, וכן כל הפוסקים לא הזכירו היתר נתינת מים צוננים היכא דליכא ששים, אלא ודאי כיון דליכא ששים, אף על פי שנותן מים צוננים מכל מקום מתחלה נפלט טעם האיסור, וטעמא לא בטיל במה שמסיר השומן אחר כך, ולא עדיף מאילו נפל

חתיכת איסור אף על פי שמכירו והוא שלם וזרקו צריך ששים נגד כולו, וכדכתבו הטור והמחבר וכל הפוסקים, דלא כהב"ח שסמך עצמו אהגהת איסור והיתר הארוך להחזיר בדיעבד על ידי נתינת מים צוננים אפילו ליכא ששים. ועיין לקמן ריש סימן ק"ד:

(יז) **או שאינה בת יומא.** פירוש, שהיה של בשר ואינה בת יומא, שניער בה כזית חלב, דליכא למימר דנעשית נבילה, כיון שהבלוע שבה היא נותן טעם לפגם, הלכך אם ניער בה אחר כך קדרה של בשר אין צריך אלא ששים נגד הכזית חלב, דלגבי הכלי לא אמרינן חתיכה נעשית נבילה לכולי עלמא אפילו ניער בו איסור, כיון דהבלוע לא נעשה נבילה, דודאי לא שייך לומר שגוף העץ או מתכת או חרס יעשה נבלה. אבל אם ניער בכף אחר כך חלב, פשיטא דמותר בדיעבד, שהבשר נותן טעם לפגם.

אבל כף ישנה של בשר ובת יומא שניער בה כזית חלב או איפכא, ונעשה הבלוע בה נבילה, בין שניער אחר כך בה קדרה של בשר או של חלב או של שאר דברים, צריך ששים לבטל כל מה שנתחב מהכף בקדרה, דלא ידעינן כמה בלע. אבל אי ידעינן כמה בלע לא הוה צריך לשער אלא נגד הבשר והחלב, כגון אם ניער בה כזית של בשר ואחר כך ביומו כזית חלב, אין צריך אלא ששים נגד השני זיתים: (יח) **אפילו אם ניערו בו איסור.** מדלא כתב זה בסיפא גבי כף ישן, משמע דסבירא ליה דאף בשאר איסורים חתיכה נעשית נבילה בכלי ישן. מיהו היינו דוקא במקום שאין הפסד, אבל בהפסד שרי בשאר איסורים בכלי ישן, כדמשמע בתורת חטאת כלל נ"א דין ב' עיין שם:

פירשו דברי הטור דסבירא ליה אין כלי נעשית נבילה כלל, ומה שכתב הטור "אבל כף ישנה וכו'" פירשו שהיום ניער הרבה פעמים בבשר ותחבה לחלב תוך מעת לעת, דצריך ששים נגד כולה. והכי קאמר הטור, אם הוא חדש, לכולי עלמא סגי נגד

כלי שאינו בן יומא אין הבלוע נעשה נבילה לכולי עלמא

גוף הכלי לא נעשה נבילה לכולי עלמא

כשהכף בת יומא, הבלוע נעשה נבילה

משמע שיש חנין בבלוע אף בשאר איסורים כשאין הפסד

הב"י והרמ"א נחלקו בפ"י הטור

לרמ"א הטור לא מיידי כאן מדיון חנין בבלוע

שולחן ערוך יורה דעה סימן צח הלכות תערוכות

טורי זהב

דעת הרמב"ן
שאין חתיכה
נעשית נבילה
בבלוע
הדין כאן הוא
מהמרכזי

(ט) **שגם בזו כו'.** דסבירא ליה דלגבי דבר הבלוע לא אמרינן חתיכה נעשית נבילה: (כ) **כמו שנתבאר לעיל.** סימן צ"ב סעיף ה', ועיין מה שכתבתי שם: (כא) **ויש שאינן מחלקין כו'.** מה שנרשם כאן בשולחן ערוך

"רשב"א בתורת הבית בשם הראב"ד" הוא טעות, דהרשב"א בשם הראב"ד לא כתב כן אלא דבכלים שיש להם הכשר בהגעלה אפילו לא ידעין כמה בלע אין צריך לשער נגד כולו אלא לפי אומדן דעת מאי דנפיק מיניה, וכמו שכתבתי בסעיף קטן י"ב, אבל לא מיירי כלל מדין נעשית נבילה. אלא ה"ש שאין מחלקים" הוא מה שכתב בתורת חטאת ריש כלל פ"ה בשם המרדכי, דכתב דבדבר שיש לו הגעלה לא אמרינן ביה חתיכה נעשית נבילה, כיון דאפשר להפריד האיסור משם על ידי הגעלה. ומכל מקום נראה דדוקא בכלי ישן קאמר הכי, אבל בכלי חדש אפילו של חרס ודאי אינו עולה על הדעת שגוף החרס יעשה נבילה,

ורק בכלי חרס
ישן נעשה
הבלוע נבילה
ולא בחדש

וכן דעת מהרש"ל באיסור והיתר שלו ובספרו פרק גיד הנשה סימן ל"ו, וכן הב"ח השיג על הרב בזה כמה שכתב דכלי חרס חדש נעשה נבילה. ומכל מקום נראה דבישנה יש להחמיר כאותן הפוסקים והמחבר מכללם דנעשה נבילה אפילו בדבר שיש לו היתר בהגעלה, ולומר דסוף סוף השתא הבלוע בה נעשה נבילה. אבל בהפסד מרובה וכהאי גוונא, יש להקל כהפוסקים דבשל עץ ומתכת לא אמרינן נעשה נבילה, וכדברי מהרש"ל (ואיסור והיתר הארוך) וכן פסק הב"ח. ועיין לעיל סימן צ"ד סעיף ב', ועיין לקמן סוף סימן ק"ז: (כב) **דבכלי חרס כו' נעשה נבילה.** היינו כשבלע איסור. אבל כלי חרס חדש שבלע חלב או בשר לבד, לא שייך נעשה נבילה, דהא אפילו בחתיכה וכהאי גוונא לא אמרינן בכהאי גוונא דנעשה נבילה כיון דעדיין כולו היתר, וכדלעיל סימן צ"ד סעיף ו' וכמה דוכתי:

בכלי שאינו
של חרס אפשר
להקל בהפסד
מרובה

כשבלע היתר
לא שייך שינשה
נבילה

האיסור, ואם הוא ישן, לכולי עלמא צריך נגד כולה. אבל אם יש כבר איסור בכף מחמת שהיה בה היתר ובלעה איסור כזית ותחבה להיתר, בזה סמך עצמו על מה שיכתוב בסימן ק"ז שיש פלוגתא, כן משמע בתורת חטאת שפירש כן דברי הטור.

והבית יוסף פירש בדרך אחר, וזהו תורף פירושו אף שאין זה לשונו ממש, דהטור סבירא ליה כדעה ראשונה של רשב"א שמביא בית יוסף, דלא כרמב"ן, דהיינו שגם בבלוע בכלי אמרינן חתיכה עצמה נעשית נבילה. ונמצא דהכי קאמר הטור, דוקא אם הכף חדשה ובלעה כזית חלב, ולא דוקא חדש ממש, אלא הוא הדין כף ישן שנשתמש בו כבר קודם מעת לעת בשר הרבה והיום בלע כזית חלב, ואכתי קרי ליה חדש, דכל שאינו בן יומו הוי ליה כאילו הוא חדש, כיון שאין טעם שלו אוסר, על כן אין שייך בו נעשה נבילה, דהא בשעת בליעת החלב היה היתר, על כן אם תחבוהו אחר כך לבשר אין צריך ששים רק נגד הבליעה של

חלב. אבל אם היה כף ישנה, פירוש, שביום אחד נשתמשו בו בשר הרבה ואחר כך בלע כזית חלב, כיון שבשעת הבליעה היה בו איסור בשר בחלב, חשבינן לכל הבלוע שבו דהיינו בליעת בשר שבו - לאיסור, כי חתיכה עצמה נעשית נבילה, ואם חזר ותחב אותו לבשר היתר, כיון שאין אנו יודעין כמה היה תחילה בליעת הבשר, על כן משערינן כנגד כל הכף, כיון דכל הבליעה שלו נעשה איסור מכח חתיכה עצמה נעשית נבילה. ואין להקשות מדברי הטור סימן ק"ז בהוצאת זבוב, דלא בעינן ששים רק נגד הזבוב ולא נגד הכף, דדוקא הכא בבשר בחלב אמרינן חתיכה עצמה נעשית נבילה מה שאין כן בשאר איסורים, דהטור סבירא להו כרבינו אפרים בסימן צ"ב. ועל פי זה כתב השולחן ערוך כאן אם הכף חדשה או שאינה בת יומא, פירוש, שהיא כף ישנה של בשר רק שהיום בלעה כזית חלב, לא שייך בזה נעשית נבילה, כמו שכתבתי לעיל

כיון שאין כאן איסור, ועל זה כתב רמ"א לפי סברתו דהשולחן ערוך, ולא אמרינן חתיכה עצמה נעשית נבילה גבי כלי אפילו בלעה איסור, דאיסור בלוע אין כאן, על כן אין שייך לומר על גוף הכלי שיהיה נעשה נבילה כמו שאר חתיכה שנאסרה. והכי קאמר, לא מיבעיא בזה שכתב השולחן ערוך ב"כף חדש או ישן וכו'", דכיון דעדיין היתר הוא לא שייך נעשה נבילה, אלא אפילו אם בלע איסור כגון בשר נבילה כזית, דמכל מקום לא אמרינן בזה דהכלי עצמה שהוא חדש יהיה כולו נבילה, וזהו אליבא דכולי עלמא. אבל בסיפא דמייירי בכף ישנה ובת יומא, פירוש שהכף היא של בשר ונשתמש בה היום הרבה בשר ובלעה גם כן כזית חלב, ממילא יש כאן איסור בלוע, ובו ביום תחבוהו לבשר, נעשה כל הבלוע בכף נבילה. ועל זה סיים רמ"א דכל מה שבלעה כף, פירוש אפילו טעם בשר קודם בליעת החלב, נעשה נבילה, ממילא צריך לשער נגד כל הקדירה כיון דלא ידעין כמה יש בו איסור.

ובת יומא, משערינן בכולהו (דכל מה שבלע נעשה איסור, ולא ידעין כמה בלע).

¹⁴ **ויש מי שאומר (ט) שגם בזו אין צריך אלא ששים לבטל הכזית שבלעה.**

הגה: והסברא ראשונה עיקר, ² כמו שנתבאר לעיל גבי טיפת חלב שנפלה על הקדרה.

^{כא} **ויש שאינן מחלקין בין כף ישן לחדש, רק בין כלי חרס לשאר כלים ואומרים (כ) דבכלי חרס דאי אפשר להפריד האיסור על ידי הגעלה אמרינן הכלי נעשה נבילה, אבל לא בשאר כלים.**

וטוב לחוש לחומרא, ועיין לעיל סימן צ"ב.

באר הגולה - ציונים להרמ"א

14. הרשב"א שם בשם הרמב"ן דסבירא ליה דלא אמרינן בבלוע חתיכה נעשית נבילה.
ו. רשב"א בתורת הבית בית ד' שער א, ר"ן חולין לה עמוד א' ד"ה וכלח. ז. מרדכי בפרק גיד הנשה.

לפי הבית יוסף,
הכלי עצמו
לכולי עלמא לא
נעשה נבילה,
אלא רק הבליעה
ומכיוון דלא
ידעין כמה בלע
משערינן בכל
הכף

Shach: Because they hold that we do not say *chaticha na'asis neveila* with regard to absorbed food.

Shach: 1. This halacha only applies to earthenware utensils if they are old.

2. With a non-earthenware utensil, we can be lenient in a case of great monetary loss.

Shach: This does not apply if all the earthenware was absorbed with kosher food.

However, with regard to an **an old spoon which was used in the prior twenty four hours** for forbidden food: **we estimate against its entirety,** [HAGAH:] Because whatever it had previously absorbed now becomes forbidden — and we do not know how much it absorbed.

And there is one who says that even in this case, there is no need for sixty against the entire spoon; rather, there is only a need for **sixty to nullify the kezayis which it has** presently absorbed **יט**.

[HAGAH:] And the first opinion is the primary and accepted opinion, as was explained earlier with regard to a drop of milk which fell onto the pot.

And there are those who do not differentiate between an old and new spoon — rather, only between an earthenware utensil and other utensils, and they say that with an earthenware utensil, in which case it is not possible to separate the forbidden food from the utensil through disgorging the forbidden taste, by immersion in boiling water, we do say that the utensil become like a *neveila* **כא כב** — but not with regard to other utensils.

And it is good to concern oneself with this opinion when it results in a stringent ruling. And eye the matter closely — earlier, in *siman* 92.

Se'if Vov

*Nullifying "Half the measurement"
which would cause one to receive lashes*

יד Shach: This is because it is forbidden to eat "half a measurement" — even *min hatorah* (unless it is nullified).

Regarding the size of **half an olive** (half a "*kezayis*") of forbidden food which became mixed with permitted food, there needs to be sixty portions, each the size of **half an olive**, of permitted food, in order to nullify the forbidden **כנגד**.

Se'if Zayin

Nullifying forbidden taste emitted by an egg

יד Shach: The chick itself cannot become nullified, because it is a "*berya* — creature," which cannot become nullified; it must therefore be removed.

This is why the Shulchan Aruch says that we need sixty one portions to nullify "what it **emits**" — and not the chick itself.

Regarding **an egg which contains a chick or a drop of blood, which was cooked together with other eggs** — there must be **sixty one eggs** to nullify what it emits **כנגד**.

והיש מי שאומר שמביא השולחן ערוך הוא דעת הר"ן בשם הרמב"ן, דאפילו בכף של בשר שנשתמש היום ובלע אחר כך כזית חלב בו ביום ותחבוהו לבשר, אין צריך בבשר ששים רק נגד החלב, דלא אמרינן בבלוע בכלי חתיכה עצמה נעשית נבילה, וכל שכן בגוף הכלי. ומה שנרשם במראה מקום על הג"ה "ולא אמרינן גבי כלי כו" שהווא מדברי הר"ן בשם הרמב"ן, אותו המעתיק טעה ולא הבין דברי הג"ה כלל, דלא מיירי בהג"ה בבלוע נעשה נבילה, רק בגוף הכלי לא אמרינן כן, כמו שכתבתי. ועל כן סיים רמ"א

לסברא הב' בשו"ע, משעריס רק כנגד החלב וכל שכן שהכלי לא נעשה נבילה, ולכן כתב הרמ"א דסברא ראשונה עיקר, לגבי הבלוע

שפיר דהסברא ראשונה עיקר דבבלוע אמרינן נעשה נבילה אם הוא איסור, דהא גבי טפת חלב שנפלה על הקדרה נתבאר דכל שלא כנגד הרוטב אסור התבשיל מחמת הקדרה, אלמא דאמרינן בבלוע חתיכה עצמה נעשית נבילה. ובאמת אין זה ראייה, דגם שם יש היתר כמו שכתבתי סימן צ"ב סעיף קטן כ', וכן כתב איסור והיתר הארוך כלל כ"ד.

ואחר כך מביא רמ"א "ויש

לפי דברי המרדכי שמביא הרמ"א כלי חרס עצמו נעשה נבילה, בכלי מתכת הבלוע נעשה נבילה

(כג) כחצי זית כו'. דקיימא לן חצי שיעור נמי אסור מן התורה אלא שאין לוקין עליו: **(כד) לבטל פליטתה.** לאפוקי לבטל היא עצמה אם אינו מכירה, דאז חשיבה בריה כשיש בה אפרוח, וכדלקמן ריש סימן ק'. ועיין לעיל סימן פ"ו סעיף ה' ו' נתבאר דינים אלו על נכון.

חצי שיעור אסור מן התורה

ביצה שיש בה אפרוח אינה בטיילה, שהיא בריה

1. ביטול חצי שיעור.

15 (בג) כחצי זית של איסור שנתערב בהיתר, צריך ששים חצאי זית היתר לבטלו.

2. ביטול טעם שנפלט מביצה.

16 ביצה שיש בה אפרוח או טיפת דם שנתבשלה עם אחרות, ה"צריך ששים ואחת לבטל פליטתה.

באר הגולה - ציונים להרמ"א

15. מעובדא דמר בר רב אשי וכו', וכו' יוחנן דחצי שיעור אסור מן התורה חולין דף צח. 16. ציינתיו לעיל סימן פ"ו.

שאינן מחלקין כו", והוא דעת המרדכי שכתב פרק גיד הנשה ד"כל שאפשר להפריד האיסור הבלוע מן החתיכה לא אמרינן ביה חתיכה עצמה נעשית נבילה, ועל כן בכלי עץ ומתכות שאפשר בהגעלה וליבון, אם נפל האיסור במקום אחד לא אמרינן כל הכלי נעשית נבילה להרבות האיסור ולשער בכל הכלי אם נתבשל באותו כלי היתר, ומשערין לפי איסור שנפל בו במקום שברור לנו כמה נפל איסור, ואי לא ידעין צריך לשער נגד כולו מכת ספק" עד כאן לשונו. משמע מדבריו דכלי חרס שאי אפשר להפריד האיסור הבלוע על ידי הגעלה וליבון, אם לא על ידי החזרה לכבשן, וזה מקרי פנים חדשות, ועל כן אפילו ידעין כמה בלע, כגון כף חדש, מכל מקום כיון שבלע איסור נעשה גוף החרס נבילה כמו חתיכה בעלמא. והמרדכי לטעמיה דסבירא ליה בכל האיסורים אמרינן חתיכה עצמה נעשית נבילה, דמה לי גוף החתיכה שנעשה איסור מחמת האיסור הבלוע ומה לי גוף החרס כיון שנעשה איסור הוה נבילה. ונראה לי ברור דהמרדכי לא מיירי אלא לענין אם צריך ששים אף נגד החרס עצמו או המתכות עצמו, דהיינו שהבליעה של איסור שבלעה תוך מעת לעת היא ידוע, בזה אמרינן במתכת שאין צריך לבטל גוף המתכות כיון שאפשר להפריד האיסור משם, ובחרס צריך ששים אף נגד החרס. אבל בכלי ישן שיש בו בלוע היתר תוך מעת לעת ובלע כזית איסור ואין בבלוע היתר ששים נגדו, ודאי נעשה הבלוע נבילה אף בכלי מתכות, דהא אף בהגעלה לא יהיה הפרש בין בליעת ההיתר לאיסור. וכן כתב בתורת חטאת כלל פ"ה וזה לשונו: "ומיהו אפשר דהמרדכי מיירי בכלי חדש כו", עד כאן לשונו. ואף שכתב רמ"א בזה לשון מסופק, מכל מקום נראה ברור שהוא כן. נמצא לפי זה אין שום קולא בדברי המרדכי כאן על דעה הראשונה, אלא חומרא נוספת יש בכלי חרס חדש דאמרינן ביה כלי נעשה נבילה אף על פי שיודעים כמה נפל איסור שם, אי נמי, בכלי ישן שאינו בן יומו בשעת בליעת איסור. אלא דמלשון רמ"א שכתב "ויש שאין מחלקים כו" רק בין כלי חרס לשאר כלים כו" דמשמע קצת, דבשאר כלים יש קולא לפי זה, דאפילו בכלי ישן אין הכלי מתכות נעשה נבילה אף הבלוע בו, מדכתב סתמא שאין חילוק בין ישן לחדש. ולענין הלכה אין נפקא מינה מזה, דמסיק רמ"א "וטוב לחוש לחומרא" יש לנו לומר דיש לחוש לחומרא של המרדכי. ובתורת חטאת כלל נ"א כתב וזה לשונו: "ובמקום הפסד יש להקל בכל האיסורים מלבד בבשר בחלב, כי רוב הפוסקים הסכימו דאין אומרים חתיכה עצמה נעשית נבילה רק בבשר בחלב, ואף על גב דאנו מחמירין, מכל מקום בכלי אין להחמיר, כן נראה לי" עד כאן לשונו. ורש"ל בפרק גיד הנשה סימן ל"ו לא מחלק בין איסור בשר בחלב לשאר איסורים, אלא מסיק דתרווייהו בעינן, דהיינו דאף בכלי חרס אין חומרא לשער נגד כולו אלא אם נשתמשו באותו יום בדבר של היתר, אבל אם לא נשתמשו בו באותו יום בשל היתר, אפילו בכלי חרס אין צריך לשער רק נגד בליעת האיסור. וכתב עוד שם לתרץ הא דאמרינן דבכלי אף ההיתר הבלוע כבר נעשה איסור: "לא תקשה ממאי דקיימא לן בעלמא אין איסור בלוע אוסר היתר בלוע, דהתם היינו שנפל עליה טיפה של איסור, ואיכא רוטב היתר בקדרה, ויש בו כדי לבטל האיסור לחוד ולא כדי לבטל האיסור וההיתר הבלוע יחדיו, התם אמרינן שאין איסור בלוע אוסר היתר בלוע. אבל בלא נפילת טיפה אלא שהכלי בלע איסור, אף ההיתר שבלע כבר נעשה איסור, ובעינן ששים נגד כולו בכלי חרס" עד כאן לשונו. ולעניות דעתי נראה דלפי דברי המרדכי יש להחמיר בכלי חרס אפילו חדש לשער נגד כולו, ובשאר כלים דוקא ישן, דהיינו תוך מעת לעת של בליעת הרבה בשר ובליעת כזית חלב. ובשאר איסורים לא אמרינן כלל בכלי שנעשה נבילה אפילו בלע איסור והוא כלי חרס, וכמו שזכרתי בשם תורת חטאת כלל נ"א שבשאר איסורים אין להחמיר כלל: (ט) כחצי זית של איסור. פירוש, אפילו באיסור דרבנן, דהכי אמרינן פרק גיד הנשה "לא תזלזל בשיעורא דרבנן": (י) צריך ששים ואחת וכו'. לעיל סימן פ"ו סעיף ה' נתבאר זה:

ואף שאולי יש מקום להקל בשאר כלים, מכל מקום להלכה יש לחוש לחומרא, מלבד בהפסד מרובה בשאר איסורים

אין להחמיר בבליעות שאר איסורים דנ"נ

פסקי אדה"ז: ז. ומדברי רבינו (באו"ח סימן תנ"ב סעיף כ"ב ובפסקי דינים לסימן תנ"ב שם) משמע קצת שדעתו כדעת ה"ט" שבשאר איסורים לא אמרינן חנ"ב במים וכל שכן בבלוע בכלי ויש לעיין. ח. ודעת רבינו (באורח חיים סימן תקי"ג סעיף ה' ו') משמע שהטעם שצריך ששים ואחת ביצים הוא משום שיש ביצים גדולות וקטנות ולכן אם נפלה הביצה בתבשיל מספיק ששים כנגדה.

שולחן ערוך יורה דעה סימן צח הלכות תערוכות

טורי זהב

שומן של בשר
אינו נחשב
כעשוי לטעם
אלא רק דברים
חריפים הנרגשים
בתבשיל

(יא) והוא אסור מצד עצמו. צריך עיון לענין שומן של איסור שנופל למאכל, אמאי יהיה בטל בששים, הא לטעמא עבדי. בשלמא שומן בשר לתוך מאכל חלב שפיר בטל בששים, כיון שאין האיסור מצד עצמו רק מצד התערובת, וכיון שיש

ששים אין כאן תערובת, אבל בשומן של איסור שהוא מצד עצמו, אמאי מהני ששים בהיתר, ומאי שנא מביצה שנולדה ביום טוב ולבנו בו מאכל דפסק באורח חיים סימן תקי"ג דלא מהני ששים כיון דלטעמא עבדי, ואף על פי שמזכיר שם טעמא וחזו"ת, מכל מקום כאן ודאי טעם לחוד אוסר. ואף על פי שכתב רמ"א כאן "כל זמן שמרגישין הטעם", מכל מקום היאך נבוא לידי הרגשה, כיון שאפשר שנותן טעם היאך יטעמוהו. וצריך לומר דאין הכי נמי דמסתמא אמרינן ביש ששים אינו נותן טעם, אלא דאם

מרגישין שיש טעם שם, אז לא בטיל, ולא מהני באמת בזה ששים. אבל בביצה לא אמרינן כן, כיון שיש גם כן חזו"ת, על כן אין אנו מקילין בששים בדבר שיש לו מתירין, כיון שאפשר שיש בו טעם. שוב ראיתי באיסור והיתר הארוך כלל כ"ה דין ו' וזה לשונו: "דבר הנעשה לטעם כיצד, כל דבר חריף כגון תבלין ומלח של הקדש אין בטיל" עד כאן, משמע דלא מקרי טעם בזה אלא דבר חריף, ולא שומן, דאף שגם הוא מטעים המאכל וממתיקו, מכל מקום אין נרגש כל כך כמו דבר חריף, על כן שפיר בטל כמו כל איסורים בכל גוונא, ומשום הכי סיים כאן גם רמ"א "כגון מלח ותבלין":

מילתא דעביד לטעמא אינו בטל, היינו נמי מטעם שמסתמא הוא נותן טעם אפילו באלף כיון שנעשים ליתן טעם, דהא דמילתא דעביד לטעמא אינו בטל, היינו ולפי זה היכא דידוע בבירור שאינו נותן טעם, כגון שנפל קורט אחד של מלח או תבלין ליורה גדולה - מותר. וכן משמע להדיא בתורת חטאת כלל פ"ה דין כ'. וכן מצאתי בתוספות בעבודה זרה (דף ס"ו עמוד א') סוף דיבור המתחיל "תבלין" בהדיא, וזה לשונו: "והא דטעמא לא בטיל, לא בעי למימר דלא בטיל כלל, אלא דלא בטיל כשאר איסורים, אבל בטל ודאי שפיר כי ידעין ודאי דנתבטל הטעם, כגון ביורה גדולה" עד כאן לשונו, וכן הוא בפוסקים: (ט) אפילו באלף לא בטיל כו'. וכתב באיסור והיתר הארוך כלל כ"ה דהיינו מדרבנן. וכתב עוד שם בסוף הכלל, דאם אינו ידוע אם מרגישין טעמו או לא, מתיר כהאי גוונא באור זרוע גם עתה להאכילו לגוי מסיח לפי תומו, עד כאן: (ל) ולכן מלח ותבלין כו'. עיין בתורת חטאת כלל פ"ה דין כ' שפסק דאפילו נפל מלח ותבלין לדבר ששוה בשמו, אפילו הכי כיון דחלוק בטעמו לא בטיל, אבל אם נפל לדבר ששוה בטעמו בטל בששים, עיין שם: (לא) דעבידי לטעמא אם אסורים מחמת עצמן. אפילו אינם אסורים אלא מדרבנן אינם בטלים, כן הוכיח הבית יוסף לקמן ריש סימן קי"ב מהש"ס, וכן משמע משובת הרשב"א שהביא בית יוסף סוף סימן קל"ד, ומדברי האיסור והיתר הארוך והרב לקמן סימן קי"ד סעיף ו' שכתבו כן גבי סתם יינם דאינו אלא מדרבנן, עיין שם. וכן משמע מדברי הפוסקים בכמה דוכתי: (לב) אם אסורים מחמת עצמן כו'. כגון תבלין של עבודה זרה ושל ערלה וכיוצא בו, לאפוקי בלועים מאיסור, וכדלקמן סוף סימן ק"ה:

ועיין לקמן סימן ק' סעיף קטן ב': (כה) כחל. עיין לעיל סימן צ' נתבאר דיני כחל כי שם מקומם: (כו) כל האיסורים כו'. פירוש, בין של תורה בין של דבריהם, כן כתבו הטור והרשב"א. דלא כהרמב"ם שסובר דאיסורים של דבריהם מתבטלים בחמשים ותשעה

כמו כחל. וכתב הבית יוסף שנראה דעת כל הפוסקים כהרשב"א, וכן פשוט בכמה דוכתי: (כז) מלבד חמץ בפסח כו'. לשון הטור "מלבד חמץ בפסח ויין נסך וכו', וטבל וערלה שאין לנו עתה עסק בהן". ודאי דערלה נוהגת בזמן הזה אפילו בחוצה לארץ כדלקמן סימן רצ"ד, אלא רצונו לומר שאין לנו במקום הזה בהלכות תערוכות עסק בהן, וכן פירש הפרישה, דלא כהעטרת זהב שכתב: "חוץ מטבל וערלה שאין לנו עתה עסק בהן שאין נוהגין בינינו"

עד כאן לשונו, ולא דק. והא דהשמיט הרב ערלה, אף על גב דפשוט במשנה וכל הפוסקים וכן לקמן סימן רצ"ד דשיעורא דערלה במין במינו במאתים, אפשר דתנא ושייר. אי נמי לא בא אלא לומר חוץ מחמץ בפסח ויין נסך ששיעורן במשנה: (כח) אבל אם נותן טעם בקדירה כו' ולכן כו'. כלומר, דכל האסורים דעלמא דלא עבידי לטעמא מן הסתם בטלים בששים, לפי שאין נותנים טעם ביותר מששים, אלא אם כן נרגש טעמו דאז פשיטא דאסור, וכמו שכתבו הרא"ש והרשב"א והר"ן ומביאם בית יוסף בריש סימן זה, וכן שאר פוסקים, והוא פשוט. ולכן כיון דאם מרגישין טעמו אינו בטל אפילו ביותר מששים, "הלכך מלח ותבלין כו' אינם בטלים

אפילו באלף", לפי שמן הסתם נותנין טעם אפילו באלף כיון שנעשים ליתן טעם, דהא דמילתא דעביד לטעמא אינו בטל, היינו נמי מטעם שמסתמא הוא נותן טעם אפילו באלף, וכדמוכח מדברי ספר התרומה שהביאו הטור ובית יוסף סוף סימן ק"ה. ולפי זה היכא דידוע בבירור שאינו נותן טעם, כגון שנפל קורט אחד של מלח או תבלין ליורה גדולה - מותר. וכן משמע להדיא בתורת חטאת כלל פ"ה דין כ'. וכן מצאתי בתוספות בעבודה זרה (דף ס"ו עמוד א') סוף דיבור המתחיל "תבלין" בהדיא, וזה לשונו: "והא דטעמא לא בטיל, לא בעי למימר דלא בטיל כלל, אלא דלא בטיל כשאר איסורים, אבל בטל ודאי שפיר כי ידעין ודאי דנתבטל הטעם, כגון ביורה גדולה" עד כאן לשונו, וכן הוא בפוסקים: (ט) אפילו באלף לא בטיל כו'. וכתב באיסור והיתר הארוך כלל כ"ה דהיינו מדרבנן. וכתב עוד שם בסוף הכלל, דאם אינו ידוע אם מרגישין טעמו או לא, מתיר כהאי גוונא באור זרוע גם עתה להאכילו לגוי מסיח לפי תומו, עד כאן: (ל) ולכן מלח ותבלין כו'. עיין בתורת חטאת כלל פ"ה דין כ' שפסק דאפילו נפל מלח ותבלין לדבר ששוה בשמו, אפילו הכי כיון דחלוק בטעמו לא בטיל, אבל אם נפל לדבר ששוה בטעמו בטל בששים, עיין שם: (לא) דעבידי לטעמא אם אסורים מחמת עצמן. אפילו אינם אסורים אלא מדרבנן אינם בטלים, כן הוכיח הבית יוסף לקמן ריש סימן קי"ב מהש"ס, וכן משמע משובת הרשב"א שהביא בית יוסף סוף סימן קל"ד, ומדברי האיסור והיתר הארוך והרב לקמן סימן קי"ד סעיף ו' שכתבו כן גבי סתם יינם דאינו אלא מדרבנן, עיין שם. וכן משמע מדברי הפוסקים בכמה דוכתי: (לב) אם אסורים מחמת עצמן כו'. כגון תבלין של עבודה זרה ושל ערלה וכיוצא בו, לאפוקי בלועים מאיסור, וכדלקמן סוף סימן ק"ה:

גם איסור דרבנן
בטל בששים
ודלא כהרמב"ם
שבחמישים
ותשע

גם טבל וערלה
אין בטלים
בששים, אך
בטלים ביותר.

דין איסור שנרגש
טעמו ביותר
מששים, וביאור
לשון הרמ"א

אימתו יש ביטול
לדברים שנעשים
ליתן טעם

(כט) בעשויים
לטעם נאמן גוי
תסל"ת

(ל) נפל מלח
ותבלין לשוה
בטעם, בטל
בששים

(לא) איסור דרבנן
שנעשו ליתן
טעם אינו בטל

Se'if Ches

Shach: "All" implies both *min hatorah* and *derabonon* prohibitions. (Unlike the Rambam who holds that food forbidden *miderabonon* may become nullified within fifty nine portions.)

Shach: As well as *tevel* and *arla* which cannot become nullified within sixty (but can become nullified within more).

Shach: Even if it is not a type of food which is made to give taste, if its taste is still discernible, notwithstanding the fact that there is sixty times its amount, the food is still forbidden.

Taz: This halacha does not apply to meat fat added for taste, because its taste is not as strong.

Shach: But, if it is certain that its taste is not recognizable — such as if a miniscule amount fell into a huge pot, it is permitted.

Shach: This food may be offered to a non-Jew to see if he casually mentions whether the taste is present. If he casually says that it isn't — the food is permitted.

Shach: The halacha would be different if they fell into other food of similarly strong taste — then, it can become nullified within sixty times its amount.

Shach: This halacha also applies to foods forbidden *miderabonon*.

How an udder can be nullified / Substances which are designed to give taste

An udder ("kechal") can become nullified within fifty nine times its amount.

[RAMA'S HAGAH:] All forbidden foods **כ** which are forbidden these days become nullified within sixty times their amounts — besides for *chometz* on Pesach, and *Yayin Nesech*² **כ**, as was explained in their halachos.

This idea that foods can become nullified within sixty times their amount is as long as the forbidden substance does not add taste to the pot **כח**; however, if it adds taste to the pot, and it is forbidden on its own — not for having absorbed other, forbidden food — it does not become nullified, even within one thousand times its amount — as long as its taste can be discerned.

Therefore, salt and spices, which are of the substances which are designed to give taste **ט** (and other such substances) — if they are forbidden on their own, they do not become nullified within sixty times their amount **כח כט ס טא**. And eye the matter closely — later, in *siman* 105.

² **Literally:** "Wine which was poured." **Meaning:** Wine which was poured as part of idol worship.

Se'if Tes

Nullifying forbidden food through the contribution of other forbidden food

Shach: This is because the main thing is for the forbidden taste to be nullified — it doesn't matter by what.

Taz: Practically, we say that also here, each pot already became like a *neveila*, and therefore, unifying them does not permit the resulting mixture.

A pot which has the size of fifty nine olives of permitted food, and the size of two other olives fell into it — one of blood and one of forbidden fats: Each of them joins with the fifty nine amounts of permitted food, to nullify the other כ"ט.

And also a pot which contains twenty nine olives of permitted food, into which a *kezayis* of forbidden fats fell; and in another pot, there were thirty *kezeisim*³ of permitted food, and a *kezayis* of blood fell into them, and these two pots mixed accidentally: The resulting mixture is permitted כ"ט.
 [HAGAH:] And it is certainly so with regard to the size of two olives — one of cheese, and one of meat — that each of them helps to nullify the other.

3 Plural of *kezayis*.

העיקר שיהא
רוב היתר ולא
ירגישו טעם
האיסור

(ג) כל אחד מצטרף כו' לבטל חבירו כו'. דסברא הוא "דכל איסור בטל כשאנו יכול ליתן טעם בהיתר, וטעם דם וחלב אינה שוה, הרי נתבטל טעם החלב בששים וטעם הדם בששים, דמה לי איסור המבטל איסור ומה לי היתר המבטל

איסור, רק שיתבטל טעם האיסור ולא יהא לו עוד כח ליתן טעם בהיתר" עד כאן לשון הרא"ש:

(לד) וכן עשרים ותשעה כו'. בטור כתוב "וכן שלשים" ובשלחן ערוך הישנים מבלי הגהות כתוב "וכן עשרים ותשעה זיתים", וכן הוא בתשובת הרא"ש, והוא יותר נכון דהוה ליה רבנותא יותר, ודוק.

ומכל מקום צריך עיון, דהאי דינא לא שייך לפי מאי דקיימא לן חתיכה נעשית נבילה בכל האיסורים, דכיון דנפל כזית דם לקדרה אחת ולא היה בו ששים נעשית נבילה, וכן הקדרה השניה. מיהו רישא איכא לפרושי בנפלו השני זיתים בבת אחת, דכל אחד מבטל

(יב) אינן בטלים בששים. כתב בית יוסף בסימן קי"ב "אפילו באיסור דרבנן אמרינן כן": (יג) וכן עשרים ותשעה זיתים כו'. בטור כתוב בזה "שלשים זיתים". וגירסא דכאן עיקר, וכן הוא בתשובת הרא"ש:

(יד) ונתערבו בשוגג מותר.

זהו למאן דלית ליה חתיכה עצמה נעשית נבילה בשאר איסורים, אבל לדין דקיימא לן בסימן צ"ב דבכל האיסורים אמרינן חתיכה עצמה נעשית נבילה, גם זה התעורבות אסור, דכבר נעשה נבילה קודם התערבות: (טו) של גבינה כו' דכל אחד כו'. פירוש, שנפלו לירקות בקדירה, דמהני כל אחד לשיעור ששים:

לדין גם כאן
הכל נעשה
נבילה

(יז) אינן בטילים בששים. ועיין לקמן סוף סימן ק"ה.

ט. ביטול איסור על ידי איסור אחר (איסורים מבטלים זה את זה).

18 קדירה שיש בה חמשים ותשעה זיתים היתר, ונפלו בה שני זיתים אחד של דם ואחד של חלב, כל אחד מצטרף עם החמשים ותשעה של היתר לבטל חבירו. (יז) לד' 19 וכן עשרים ותשעה זיתים של היתר שנפל בהם כזית חלב, ובקדרה אחרת היו שלשים של היתר ונפל לתוכם כזית של דם, (יד) לה' ונתערבו

בשוגג, מותר. הגה: וכל שכן בשני זיתים, אחד (טו) של גבינה [ואחד] של בשר, דכל אחד מבטל חבירו.

באר הגולה - ציונים להרמ"א

18. טור ממשנה ג' פרק ב' דערלה, ומימרא דר' יוחנן הפיגול והנותר וכו' זבחים דף ע"ח. 19. הרא"ש בתשובה מהא דלעיל.

י. באיסור והיתר הארוך כלל כ"ד.

טעם חבירו, אבל הכא דמיירי בשתי קדרות קשה דלא הוה ליה להרב לסתום הדברים. ועוד, שכתב "וכל שכן בשני זיתים אחד של גבינה כו'", משמע דברישא מודה להמחבר, והא ליתא למאי דקיימא לן חתיכה נעשית נבילה בכל האיסורים, דפשיטא דהיינו אפילו בשוגג כדמוכח בכמה דוכתי וכדלקמן סימן צ"ט סעיף ה' בהדיא. ויש לומר דסתם הדברים לענין לח בלח, דלא אמרינן חתיכה נעשית נבילה בהפסד מרובה כדלעיל בסימן צ"ב סעיף ד' וכן כתב בהג"ה בסימן צ"ט סעיף ה'. ועוד יש לומר, דהרב אזיל לטעמיה שפסק בתורת חטאת והבאתיו לקמן סימן צ"ט סעיף קטן ט"ו, דאם ניתוסף על האיסור בשוגג קודם שנודע התערבות לא אמרינן חתיכה נעשית נבילה, ואין צריך אלא ששים נגד האיסור, אם כן מיירי הכא שנתערבו שתי הקדרות יחד קודם שנודע התערבות. אבל למאי דהוכחתי שם דאפילו לא נודע התערבות אמרינן חתיכה נעשית נבילה, אם כן לא שייך הא דינא בנפל לשתי קדרות בפחות מששים אם לא בלח בלח בהפסד מרובה. אבל מכל מקום נפקא מינה לענין דכל אחד מבטל טעם חבירו כשנפלו שניהם בבת אחת לחמשים ותשעה. אי נמי, אם נפל כזית גבינה לעשרים ותשעה זיתים היתר, ובקדרה אחרת נפל כזית בשר לשלשים זיתים של היתר, ונתערבו אלו שתי התערבות בשוגג, דמותר, דלא שייך לומר חתיכה נעשית נבילה כיון דעדיין כולו היתר, וכדלעיל סימן צ"ד סעיף ו' וכמה דוכתי. אי נמי, נפקא מינה אם נפל כזית דם לתוך ששים זיתים של היתר, ואחר כך נפל כזית ועוד של חלב לאותן ששים ואחד זיתים, דאין צריך ששים נגד שני זיתים אלו של איסור, אלא גם הכזית דם שנפל בראשונה מצטרף לבטל הכזית ועוד של חלב, ואילו לא היינו מצטרפים הכזית של דם לא היה ששים לבטל הכזית ועוד, והשתא דכל אחד מבטל טעם חבירו גם הוא מצטרף לבטל. מיהו כל זה דוקא בשני מיני איסורין שאין טעמם שוה, אבל במין אחד לעולם חוזר וניעור, וכדלקמן סימן צ"ט סעיף ו': לה) ונתערבו הקדרות יחד בשוגג. אבל במזיד יתבאר דינו בסימן צ"ט סעיף ה', ועיין שם:

ביאור הדין
לדעת הרמ"א



צריך עיון
דמשמע שהרמ"א
מודה להמחבר
והרי סבירא
ליה חנני בשאר
איסורים